

TORAH

חומש

במדבר

∞
TORAH

CHUMASH BEMIDBAR
The Book of Numbers

Parshat Masei

*A free excerpt from the Kehot Publication Society's
Chumash Bemidbar/Book of Numbers with commentary
based on the works of the Lubavitcher Rebbe,
produced by Chabad of California.*

The full volume is available for purchase at www.kehot.com.

*For personal use only. All rights reserved.
The right to reproduce this book or portions thereof,
in any form, requires permission in writing from
Chabad of California, Inc.*

*With an Interpolated English Translation
and Commentary Based on the Works of
The Lubavitcher Rebbe*

THE TORAH - CHUMASH BEMIDBAR

WITH AN INTERPOLATED ENGLISH TRANSLATION
AND COMMENTARY BASED ON THE WORKS OF
THE LUBAVITCHER REBBE

Copyright © 2006-2009
by
Chabad of California

Second, revised printing 2009

A project of
Chabad of California

741 Gayley Avenue, Los Angeles, CA 90024
310-208-7511 / Fax 310-208-5811

Published by
Kehot Publication Society

770 Eastern Parkway, Brooklyn, New York 11213
718-774-4000 / Fax 718-774-2718
editor@kehot.com

Order Department:

291 Kingston Avenue, Brooklyn, New York 11213
718-778-0226 / Fax 718-778-4148
www.kehot.com

All rights reserved, including the right to reproduce this book
or portions thereof, in any form, without permission,
in writing, from Chabad of California, Inc.

The Kehot logo is a trademark
of Merkos L'Inyonei Chinuch, Inc.

ISBN: 978-0-8266-0193-3
ISBN: 978-0-8266-0195-2 (set)

Published in the United States of America

TORAH

חומש במדבר

THE TORAH

*With an Interpolated English Translation
and Commentary Based on the Works of
The Lubavitcher Rebbe
Rabbi Menachem M. Schneerson*
וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

CHUMASH BEMIDBAR
The Book of Numbers

Parshat Masei

Kehot Publication Society
770 Eastern Parkway, Brooklyn NY 11213
5769/2009

GENESIS

Bereishit
Noach
Lech Lecha
Vayeira
Chayei Sarah
Toldot
Vayitzei
Vayishlach
Vayeishev
Mikeitz
Vayigash
Vayeichi

EXODUS

Shemot
Vaeira
Bo
Beshalach
Yitro
Mishpatim
Terumah
Tetzaveh
Tisa
Vayakheil
Pekudei

LEVITICUS

Vayikra
Tzav
Shemini
Tazria
Metzora
Acharei Mot
Kedoshim
Emor
Behar
Bechukotai

NUMBERS

Bemidbar
Naso
Beha'alotecha
Shelach
Korach
Chukat
Balak
Pinchas
Matot

Masei 43 מסעי

DEUTERONOMY

Devarim
Va'etchanan
Eikev
Re'eh
Shoftim
Teitzei
Tavo
Netzavim
Vayeilech
Ha'azinu
Vezot Habrachah

מַסְעֵי Masei

Overview

At the end of *parashat Chukat*, the Israelites arrived at the threshold of the Promised Land, “by the Jordan opposite Jericho.” The ensuing three *parashiot*—*Balak*, *Pinchas*, and *Matot*—describe the events that took place while the Israelites were encamped at their final stop, most prominently the encounter with Moab and Midian.

This *parashah*, *Masei*, the last of the Book of Numbers, opens with a recapitulation of the Israelite’s entire trek from Egypt until their final camp, and it takes its name (which means “the journeys of”) from the opening words of this recapitulation. This summary would seem to be a fitting way to close the book. But the fact that the text continues after this review—and indeed, that the entire Book of Deuteronomy is yet to come—indicates that it serves rather as the demarcation between the story of the sojourn in the desert and the preparations for entering the Land of Israel. After looking back at what was, we look forward to what is about to be.

And indeed, the remainder of *Masei* deals with specific instructions pertaining to the conquest of the land: driving out its idolatrous inhabitants, delineating its borders, designating who will divide it up, specifying where the Levites will live and the special role their cities will play, and detailing additional laws of inheritance.

So it would seem that the opening subject of the *parashah* is entirely different from the rest of its contents. If the opening review of the Israelites’ itinerary is the end of the story of the desert, perhaps it should have been placed at the end of the previous *parashah*. The present *parashah* would then be entirely devoted to the life the people would lead after crossing the Jordan.

The fact that, despite what we might think, the itinerary *is* part of the look ahead, and actually introduces it, implies that it is at least as relevant to what is to come as it is to what was.

The distinguishing feature of human life is change. True, lower life forms also grow, learn, and adapt, but once they reach maturity, they remain what they are. Even the forms of life above us—the angels—are static: every angel is the eternal, unchanging personification of a specific level of Divine consciousness or emotion. Only human beings are capable of changing their way of looking at life, of progressing to

higher, more Divinely conscious levels of living based on their expanded understanding of reality.

If this spiritual growth is the unique property of human existence, it follows that in order for us to remain human and avoid becoming fossilized as a stagnant animal (or even angel!), this process must go on continuously. We must always strive to expand our spiritual horizons and seek higher levels of living.

The secret of life, then, is to keep moving, to keep journeying upward: never to look at progress only as a phenomenon of the past, but to see it primarily as an integral part of the future.

As we have seen, the archetype of constricted consciousness is the Land of Egypt. The Hebrew name for Egypt (*Mitzraim*) means “limits” and “boundaries” (*meitzarim*). The Exodus from Egypt is thus the archetype for transcending limits in the spiritual life. But here we find an instructive nuance in the way the Israelites’ itinerary is introduced: “These are the journeys of the Israelites who left the Land of Egypt.” This phrase seems to imply that *all* the journeys were from the Land of Egypt, while technically only the first journey was from Egypt.

By introducing the entire itinerary this way, the Torah teaches us that whenever we go out of Egypt, whenever we transcend one level of life, we should consider our new, expanded level of consciousness a new “Egypt,” a level of constricted awareness relative to where we want to go next. In this way, we are constantly going out of Egypt.

Furthermore, rather than simply listing the stops on the journey, the account is phrased in a way that emphasizes how the Israelites *left* every place they stopped at: “[They] journeyed from Rameses and camped at Sukot. They journeyed from Sukot and camped at Eitam.... They journeyed from Eitam....”¹ This implies that every progression from level to level must be a quantum leap. It is not enough to just enhance or ascend at our present level; each leg of the journey should be a complete departure from the previous way we conceived of God, of life, and of ourselves.²

In this context, it is particularly instructive to realize that not everything that happened along this journey from Egypt to the threshold of the Promised Land was altogether positive. At quite a few stops, the Israelites fell backwards, even retreated, and learned the lessons of Divine living the hard way. Nonetheless, they are all called “journeys”; in the long run they all contributed to the final arrival. This teaches us that in order to progress in life, we must learn how to see every regression as a lesson in how to progress further, and thereby turn every failure into a success.

This is possible because, despite the imperative to progress continually, there are certain things that should not change. This is the lesson we learned in the previous *parashah*, *Matot*.³ These basic constants—our fundamental beliefs and our resistance to evil—are the bedrock of our spiritual lives, and give us the stability on which we can base our continuous ascent. In particular, we can survive our falls when we realize that they are all orchestrated by Divine providence: we fall specifically in those areas of life where God sees we need to ascend; the rest of our life remains intact, providing the framework we need to put ourselves back together.

1. Numbers 33:5-7.

2. To borrow a metaphor from physics, constant velocity is also a constant: there must be acceleration, as well. And the rate of acceleration must also increase, or it, too, becomes a constant. And so on.

3. This is one of the inner reasons why, in most years, these two *parashot* are read together.

These lessons were particularly pertinent when the Jews were about to enter the Promised Land. The safe and sequestered life of the desert, of seclusion in a totally spiritual environment, naturally encourages spiritual growth. Of course, it is possible to stagnate in a spiritual environment as well, but the main challenge to remaining spiritually alive is in the settled land of mundane, material living. It is therefore fitting to make this point just as our sights become focused on working the land across the Jordan River, so that we remember throughout our mundane lives to strive and progress constantly toward ever higher levels of Divine consciousness. By ascending the ladder of spiritual growth ourselves and helping others make the same climb, we actualize the lessons we learned in the desert and successfully meet the great challenge of making the world into God's home.⁴

4. *Likutei Torah* 3:88c; *Sichot Kodesh* 5732, vol. 2, pp. 431-434; *Sichot Kodesh* 5740, vol. 3, pp. 626-627; *Sichot Kodesh* 5741, vol. 4, pp. 268-272; *Hitva'aduyot* 5742, vol. 4, p. 1908; *Likutei Sichot*, vol. 18, pp. 382-383, vol. 23, pp. 224-228, vol. 28, pp. 282-284, etc.

— ONKELOS —

33:1 אַלִּין מִטְּלִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּי נִפְקוּ מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְחִילִיָּהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: 2 וּכְתַב מֹשֶׁה יֵת מִפְּקֻנְיָהוֹן לְמִטְּלִיָּהוֹן עַל מֵימְרָא דִּי וְאַלִּין מִטְּלִיָּהוֹן לְמִפְּקֻנְיָהוֹן:

33:1 אֵלֶּה מַסְעֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְצִבְאוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: 2 וַיְכַתֵּב מֹשֶׁה אֶת־מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל־פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם:

— RASHI —

ויחגו ברתמה", למדת, שהיא במדבר פארן. ועוד הוציא משם שמונה מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן — מהר הקר עד ערבות מואב בשנת הארבעים, נמצא, שכל שמונה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות. זה מיסודו של רבי משה הדרשן. ורבי תנחומא דרש בו דרשה אחרת: משל למלך שהיה בנו חולה והוליכו למקום רחוק לרפאותו, כיון שהיו חוזרין, התחיל אביו מונה כל המסעות. אמר לו: "כאן ישנגו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך וכו'".

1 אלה מסעי. למה נכתבו המסעות הללו? להודיע חסדיו של מקום, שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר, לא תאמר שהיו נעים ומטלטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא הייתה להם מנוחה, שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות; צא מהם ארבעה עשר, שכלם היו בשנה ראשונה קדם גזרה, משנסעו מרעמסס עד שבאו לרתמה, שמשם נשתלחו המרגלים, שנאמר: "ואחר נסעו העם מחצרות וגו' שלח לך אנשים וגו'", וכאן הוא אומר: "ויסעו מחצרת

1. במדבר יב, טז – יג, ב.

— CHASIDIC INSIGHTS —

1 **These are the journeys:** The Ba'al Shem Tov taught that these forty-two journeys are also the forty-two spiritual journeys we make throughout our life. We begin from birth, and the nation's exodus from Egypt is both its own birth as a nation and an allegory for every individual birth, the liberation of the fetus from the confines of the womb into the freedom of the outside world where it can develop and become independent. The final journey is to the spiritual Promised Land, the afterlife that awaits us after death.

Although some of the intervening journeys in the Israelite's trek through the desert were accompanied by setbacks, in their spiritual origin and in the way they are meant to be reflected in our lives they are all holy and positive. If we choose properly between good and evil, we will live out these phases of life in the way God intended; if, like the generation of the desert, we make some wrong choices, they will have to be expressed as setbacks.³

Even though we can always transform the setbacks we have suffered in our lives into positive, growth experiences, it is still better not to have to fall back on this. With regard to our future journeys, let us try to always choose to live them out in positive, holy ways.⁴

2 **This is the land which shall fall to you as an inheritance:** Allegorically, the Land of Israel represents the physical world in general; the fact that we are obligated to perform certain commandments only within its borders alludes to the fact that we can only perform God's commandments and elevate material reality while our souls are in this world, that is, during our physical lifetime. This opportunity does not exist before the soul descends into the body and after it leaves it, even though the soul is alive before birth and lives on after death.

By delineating the boundaries of the Land of Israel—allegorically, demarcating the sphere within which we can perform God's commandments and elevate the material world—the Torah underscores the value we should attach to this opportunity, which we are granted only during our lives on earth.

Relative to the beatific existence the soul enjoys in its celestial abode before birth, the difficult and challenging life it must lead in this world seems indeed to be a "fall" from a former height. But by utilizing all our powers to capitalize on the unique opportunity that is ours only in this world, we not only help God achieve His purpose in creation and fulfill the purpose of our existence, but also vastly enhance our ability to absorb the Divine revelations that await us in the afterlife.⁵

3. See above, on 11:34; *Degel Machaneh Ephraim, Masei* (80a) citing *Brit Menuchah; Sichot Kodesh* 5719, p. 208; *Or HaTorah, Masei*, p. 1352; *Sefer HaSichot* 5749, vol. 2, p. 528. 4. *Likutei Sichot*, vol. 4, p. 1083. 5. *Likutei Sichot*, vol. 13, pp. 126-127; *Tanya*, chapter 37 (48b), *Likutei Torah* 3:42b, etc.

Synopsis of the Exodus

33:1 The Torah continues to chronicle the preparations for the people’s entry into the Land of Israel. Now that the people have reached their final stop on their trek through the desert and are poised to enter the Promised Land, the narrative summarizes this chapter of their history by briefly reviewing the 42 stations on the journey. **These are the journeys of the Israelites who left Egypt, organized by tribal troops,¹ under the leadership of Moses and Aaron.**

2 Moses recorded their starting points for their journeys according to the word of God, and these were their journeys with their starting points (See Figure 1).²

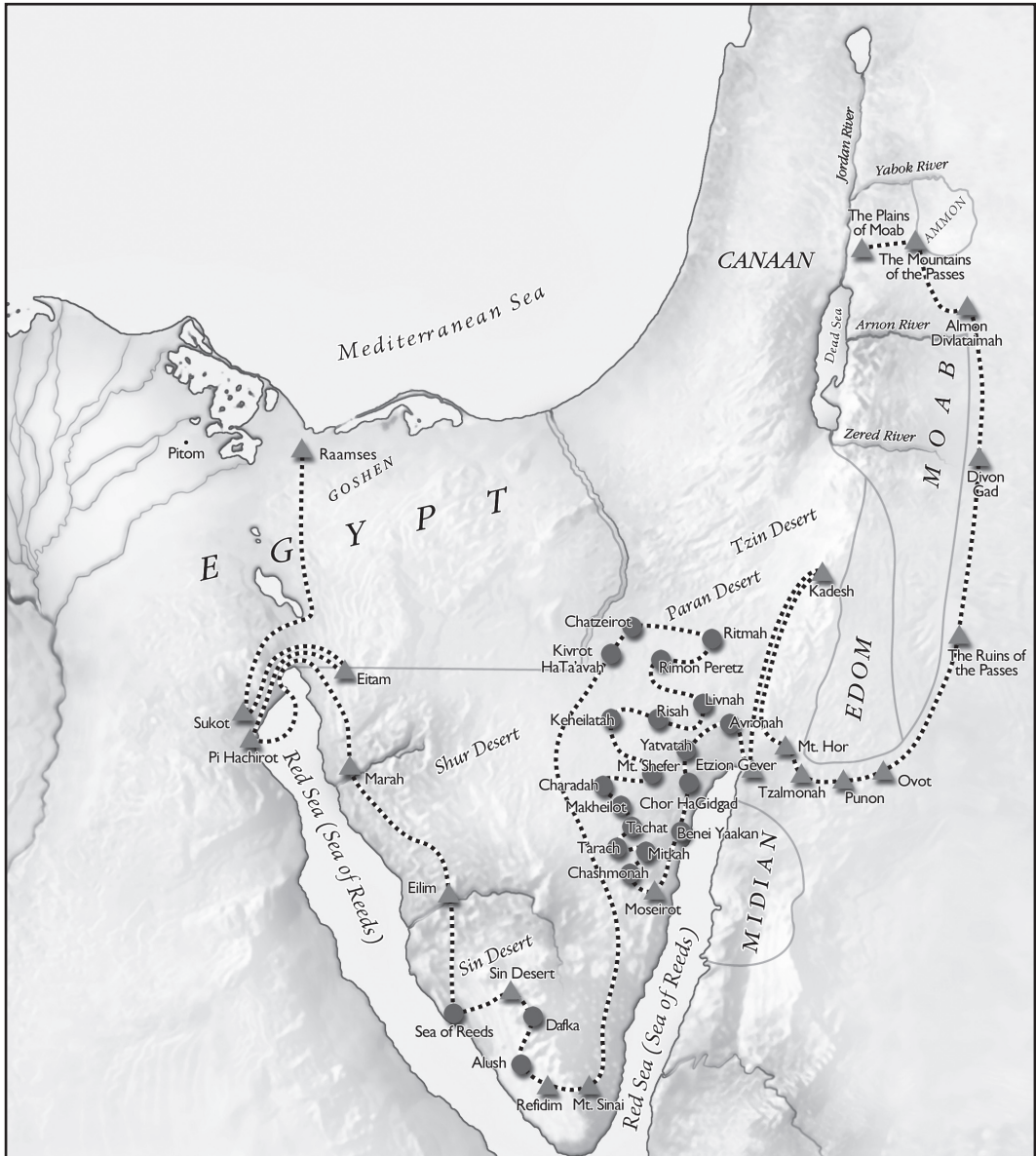

Figure 1: The Forty-Nine Journeys

1. Exodus 12:51. 2. There are 41 starting points; the 42nd location being the final destination, the plains of Moab.

— ONKELOS —

3 ונטלו מרעמסם בירחא קדמאָה בחמשא עשרא יומא לירחא קדמאָה מבתר פסחא ונפוק בני ישראל בריש גלי לעיני כל מצראי: 4 ומצראי מקברין ית די קטל יי בהון כל בכרא ובטעותהון עבר יי דינין: 5 ונטלו בני ישראל מרעמסס ושרו בסכת: 6 ונטלו מסכת ושרו באתם די בסטר מדברא: 7 ונטלו מאתם ותב על פום חירתא די קדם בעל צפון ושרו קדם מגדל: 8 ונטלו מן פום חירתא ועברו בגו ימא למדברא ואזלו מהלך תלתא יומין במדברא דאתם ושרו במקרה: 9 ונטלו ממרה ואתו לאילם ובאילם תרי עשר מבויעין דמיין ושבעין דקלין ושרו תמן: 10 ונטלו מאילם ושרו על ימא דסוף: 11 ונטלו מימא דסוף ושרו במדברא דסין: 12 ונטלו ממדברא דסין ושרו בדפקה: 13 ונטלו מדפקה ושרו באלוש: 14 ונטלו מאלוש ושרו ברפידים ולא היה תמן מיא לעמא למשתי: 15 ונטלו מרפידים ושרו במדברא דסיני: 16 ונטלו ממדברא דסיני ושרו בקברי דמשאלי: 17 ונטלו מקברי דמשאלי ושרו בחצרת: 18 ונטלו מחצרת ושרו ברתמה: 19 ונטלו מרתמה ושרו ברמן פרץ: 20 ונטלו מרמן פרץ ושרו בלבנה: 21 ונטלו מלבנה ושרו ברסה: 22 ונטלו מרסה ושרו בקהלתה: 23 ונטלו מקהלתה ושרו בטורא דשפר: 24 ונטלו מטורא דשפר ושרו בחרדה: 25 ונטלו מחרדה ושרו במקהלת: 26 ונטלו ממקהלת ושרו בתחת:

3 ויסעו מרעמסם בתודש הראשון בחמשה עשר יום לחדש הראשון ממחרת הפסח יצאו בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים: 4 ומצרים מקברים את אשר הפה יהוה בהם כל בכור ובאלהיהם עשה יהוה שפטים: 5 ויסעו בני ישראל מרעמסם ויחנו בסכת: 6 ויסעו מסכת ויחנו באתם אשר בקצה המדבר: 7 ויסעו מאתם וישב על פי החירות אשר על פני בעל צפון ויחנו לפני מגדל: 8 ויסעו מפני החירות ויעברו בתודתים המדברה וילכו דרך שלשת ימים במדבר אתם ויחנו במקרה: 9 ויסעו מקרה ויבאו אילמה ובאילם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו שם: 10 ויסעו מאילם ויחנו על ים סוף:

◆ שני 11 ויסעו מים סוף ויחנו במדבר סין: 12 ויסעו ממדבר סין ויחנו בדפקה: 13 ויסעו מדפקה ויחנו באלוש: 14 ויסעו מאלוש ויחנו ברפידים ולא היה שם מים לעם לשותות: 15 ויסעו מרפידים ויחנו במדבר סיני: 16 ויסעו ממדבר סיני ויחנו בקברת התאוה: 17 ויסעו מקברת התאוה ויחנו בחצרת: 18 ויסעו מחצרת ויחנו ברתמה: 19 ויסעו מרתמה ויחנו ברמן פרץ: 20 ויסעו מרמן פרץ ויחנו בלבנה: 21 ויסעו מלבנה ויחנו ברסה: 22 ויסעו מרסה ויחנו בקהלתה: 23 ויסעו מקהלתה ויחנו בהר שפר: 24 ויסעו מהר שפר ויחנו בחרדה: 25 ויסעו מחרדה ויחנו במקהלת: 26 ויסעו ממקהלת ויחנו בתחת:

— RASHI —

4 ומצרים מקברים. טרודים באבלם: 18 ויחנו ברתמה. ומא יסוף לה, לשון רמיה, חצי גבור שנונים עם גחלי על שם לשון הרע של מרגלים, שנאמר: "מה יתן לה רתמים";

2. תחלים קכ, גז.

3 They journeyed from Raamses⁶ in Nisan, the first month, specifically, on the 15th day of the first month; on the day following the Passover sacrifice, the Israelites left triumphantly⁷ in full view of all the Egyptians.

4 And the Egyptians were busy burying their dead, because God had struck down their firstborn,⁸ and He also destroyed their deities.⁹

5 The Israelites journeyed from Raamses and camped at Sukot.¹⁰

6 They journeyed from Sukot and camped at Eitam, at the edge of the desert.¹¹

7 They journeyed from Eitam and returned to Pi Hachiroth, which faces Ba'al Tzefon, and camped before Migdol.¹²

8 They journeyed from Penei Hachiroth (an alternative name for Pi Hachiroth) and crossed in the midst of the sea to the desert.¹³ They walked for three days in the desert of Eitam and camped at Marah.¹⁴

9 They journeyed from Marah and arrived at Elim, and at Elim there were 12 springs of water and 70 palm trees, and they camped there.¹⁵

10 They journeyed from Elim and camped by the Sea of Reeds.¹⁶

◆ *Second Reading* 11 They journeyed from the Sea of Reeds and camped in the Sin desert.¹⁷

12 They journeyed from the Sin desert and camped at Dafka.¹⁸

13 They journeyed from Dafka and camped at Alush.¹⁹

14 They journeyed from Alush and camped at Refidim, but there was no water for the people to drink there.²⁰

15 They journeyed from Refidim and camped in the Sinai desert.²¹

16 They journeyed from the Sinai desert²² and camped at Kivrot Hata'avah.²³

17 They journeyed from Kivrot Hata'avah and camped at Chatzerot.²⁴

18 They journeyed from Chatzerot and camped at Ritmah.²⁵ The word *ritmah* means "slander"; this place was so named because it was here that the spies slandered the Land of Israel.

19 They journeyed from Ritmah and camped at Rimon Peretz.²⁶

20 They journeyed from Rimon Peretz and camped at Livnah.

21 They journeyed from Livnah and camped at Risah.

22 They journeyed from Risah and camped at Kehelatah.

23 They journeyed from Kehelatah and camped at Mount Shefer.

24 They journeyed from Mount Shefer and camped at Charadah.

25 They journeyed from Charadah and camped at Makhelot.

26 They journeyed from Makhelot and camped at Tachat.

6. Exodus 12:37. 7. Ibid. 14:8. 8. Ibid. 12:29. 9. Ibid. 12:12. 10. Ibid. 12:37. 11. Ibid. 13:20. 12. Ibid. 14:2. 13. Ibid. 14:22. 14. Ibid. 15:22-23. 15. Ibid. 15:27. 16. This station is not mentioned in Exodus. 17. Exodus 16:1. 18. This station is not mentioned in Exodus. 19. This station is not mentioned by name in Exodus, but the events chronicled in Exodus 16 occurred there. 20. Exodus 17:1. 21. Ibid. 19:1-2. 22. Above, 10:33. 23. Above, 11:1-34; the name is not given until v. 34. 24. Above, 11:35. 25. Above, 12:16. This station is not mentioned by name but referred to as a locale in the Paran desert. 26. This and the following 16 stations are not mentioned explicitly in the historical chronicle (see above, on 20:1).

ONKELOS

27 ונטלו מתחת ושרו בתרה: 28 ונטלו מתרח ושרו בתרה: 29 ונטלו ממיתה ושרו בחשמנה: 30 ונטלו מחשמנה ושרו במסרות: 31 ונטלו ממסרות ושרו בבני יעקן: 32 ונטלו מבני יעקן ושרו בחר הגדגד: 33 ונטלו מחור הגדגד ושרו ביטבתה: 34 ונטלו מיטבתה ושרו בעברנה: 35 ונטלו מעברנה ושרו בעצין גבר: 36 ונטלו מעצין גבר ושרו במדברא דצן היא רקס: 37 ונטלו מרקס ושרו בהר טורא בסיפי ארעא דאדום: 38 וסלק אהרן בהנא להר טורא על מימרא דיי ומית תמן בשנת ארבעין למפק בני ישראל מארעא דמצרים בינרא חמישא בחד ל'חא: 39 ואהרן בר מאה ועשרין ותלת שנין כד מית בהר טורא: 40 ושמע כנענאה מלכא דערד והוא יתב דרומא בארעא דכנען במימי בני ישראל: 41 ונטלו מחור טורא ושרו בצלמנה: 42 ונטלו מצלמנה ושרו בפונן: 43 ונטלו מפונן ושרו באבת: 44 ונטלו מאבת ושרו במנות עבראי בתחום מואב: 45 ונטלו ממנותא ושרו בדיבן גד: 46 ונטלו מדיבן גד ושרו בעלמן דבלתימה: 47 ונטלו מעלמן דבלתימה ושרו בטורי דעבראי דקדם נבו: 48 ונטלו מטורי דעבראי ושרו במישראי דמואב על ירדנא דירחו: 49 ושרו על ירדנא מבית ישימות עד מישר שטין במישראי דמואב:

27 ויסעו מתחת ויחנו בתרה: 28 ויסעו מתרח ויחנו במתקה: 29 ויסעו ממתקה ויחנו בחשמנה: 30 ויסעו מחשמנה ויחנו במסרות: 31 ויסעו ממסרות ויחנו בבני יעקן: 32 ויסעו מבני יעקן ויחנו בחר הגדגד: 33 ויסעו מחור הגדגד ויחנו ביטבתה: 34 ויסעו מיטבתה ויחנו בעברנה: 35 ויסעו מעברנה ויחנו בעצין גבר: 36 ויסעו מעצין גבר ויחנו במדברצן הוא קרש: 37 ויסעו מקרש ויחנו בהר החר בקצה ארץ אדום: 38 ויעל אהרן הכהן אל החר החר על פי יהוה וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחדש החמישי באחד לחודש: 39 ואהרן בן שלש ועשרים ומאת שנה במתו בהר החר: ס

40 וישמע הכנעני מלך ערד והוא יושב בנגב בארץ כנען בבא בני ישראל: 41 ויסעו מחור החר ויחנו בצלמנה: 42 ויסעו מצלמנה ויחנו בפונן: 43 ויסעו מפונן ויחנו באבת: 44 ויסעו מאבת ויחנו בעיי העברים בגבול מואב: 45 ויסעו מעיים ויחנו בדיבן גד: 46 ויסעו מדיבן גד ויחנו בעלמן דבלתימה: 47 ויסעו מעלמן דבלתימה ויחנו בהרי העברים לפני נבו: 48 ויסעו מהרי העברים ויחנו בערב מואב על ירדן ירחו: 49 ויחנו על הירדן מבית הישמות עד אבל השמים בערב מואב: ס

RASHI

49 מבית הישמות עד אבל השמים. כאן למדך שער מחנה ישראל שנים עשר מיל, דאמר רבה בר בר חנה: לדידי חזי לי ההוא אתרא וכו': אבל השמים. מישור של שטים "אבל" שמו:

38 על פי ה'. מלמד שמת בנשיקה: 40 וישמע הכנעני. כאן למדך שמייתת אהרן היא השמועה, שנסתלקו עניי כבוד וכסבור שנתנה רשות להלחם בישראל, לפיכך חזר וכתבה: 44 בעיי העברים. לשון הרבות וגלים, כמו: "לעי השדה", "שמו את ירושלים לעיים":

3. מיכה א, ו. 4. תהלים עט, א. 5. עירובין נה, ב.

2449 to 2468),⁴¹ so, in the remaining 19 years (between 2469 and 2487), they camped at only 20 stations. They thus spent an average of a year at each of these stations.

41. Above, on 19:1, from Rashi on Deuteronomy 1:46.

- 27 They journeyed from Tachath and camped at Tarach.
- 28 They journeyed from Tarach and camped at Mitkah.
- 29 They journeyed from Mitkah and camped at Chashmonah.
- 30 They journeyed from Chashmonah and camped at Moserot.
- 31 They journeyed from Moserot and camped at Benei Yaakan.
- 32 They journeyed from Benei Yaakan and camped at Chor Hagidgad.
- 33 They journeyed from Chor Hagidgad and camped at Yotvatah.
- 34 They journeyed from Yotvatah and camped at Avronah.
- 35 They journeyed from Avronah and camped at Etzion Gever.
- 36 They journeyed from Etzion Gever and camped in the desert of Tzin, at the city of Kadesh.²⁷
- 37 They journeyed from Kadesh and camped at Mount Hor,²⁸ at the edge of Edom.
- 38 Aaron the priest ascended Mount Hor at God's bidding and died there "by God's kiss,"²⁹ on the first day of Av, the fifth month, in the 40th year of the Israelites' exodus from Egypt.³⁰
- 39 Aaron was 123 years old when he died at Mount Hor.
- 40 After Aaron died, the Amalekite king of Arad, disguised as a Canaanite, who dwelt in the south of Canaan, heard that Aaron died when the Israelites came to Mount Hor, and therefore attacked them.³¹
- 41 They journeyed from Mount Hor and camped at Tzalmonah.³²
- 42 They journeyed from Tzalmonah and camped at Punon.³³
- 43 They journeyed from Punon and camped at Ovot.³⁴
- 44 They journeyed from Ovot and camped by the ruins of the passes,³⁵ on the Moabite boundary.
- 45 They journeyed from the ruins of the passes and camped at Divon Gad.³⁶
- 46 They journeyed from Divon Gad and camped at Almon Divlataimah.³⁷
- 47 They journeyed from Almon Divlataimah and camped at The Mountains of the Passes, in front of Nebo.³⁸
- 48 They journeyed from The Mountains of the Passes and camped in the plains of Moab by the Jordan opposite Jericho.³⁹
- 49 They camped along the Jordan; their encampment extended from Beit Yeshimot to Avel, the plain of Shitim,⁴⁰ in the plains of Moab, a distance of 24,000 cubits. From this chronicle, it is clear that God did not exhaust the people by making them wander continuously during the 38 years between the sin of the spies and the entry into the land. Of the 42 stations, 14 occurred between the Exodus (the 15th of Nisan, 2448) and the decree (the 9th of Av, 2449), and 8 between Kadesh (the 1st of Nisan, 2487) and the plains of Moab (after Tishrei, 2488). The people spent 19 years at Ritmah (from

27. Above, 20:1. 28. Above, 20:22. 29. Above, on 20:26. 30. Above, 20:23-29. 31. See above, 21:1-3. 32. Above, 21:4; it is not mentioned there by name. 33. This is where the incident of the snakes occurred (above, 21:4-9), although it is not mentioned by name in the chronicle of the incident. 34. Above, 21:10. 35. Above, 21:11. 36. Above, 21:12; it is not mentioned there by name. 37. Above, 21:13; it is not mentioned there by name. 38. Above, 21:32; it is not mentioned there by name. 39. Above, 22:1, 27:12. 40. Above, 25:1.

— ONKELOS —

50 ומליל יי עם משה במישריא דמואב על ירדנא דירחו למימר: 51 מלל עם בני ישראל ותימר להון ארי אתון עברין ית ירדנא לארעא דכנען: 52 ותתרכון ית כל יתבי ארעא מן קדמיכון ותאבדון ית כל בית סגדתהון וית כל צלמי מתכתהון תאבדון וית כל במתהון תשיצון: 53 ותתרכון ית יתבי ארעא ותיתבון בה ארי לכון יתבית ית ארעא למירת יתה: 54 ותחסנון ית ארעא בעדבא לזרעיתכון לסגיאי תסנון ית אחסנתהון ולזעירי תוצרון ית אחסנתהון לדיפוק לה תמן עדבא דילה יהי לשבטי אבהתכון תחסנון: 55 ואם לא תתרכון ית יתבי ארעא מן קדמיכון ויהי די תשארון מנהון לסיען נטלן זין לקבליכון ולמשרין מקפניכון ויעיקון לכון על ארעא די אתון יתבין בה: 56 ויהי כמא די חשבית למעבד להון אעביד לכון: 34:1 ומליל יי עם משה למימר: 2 פקד ית בני ישראל ותימר להון ארי אתון עליו לארעא דכנען דא ארעא די תתפלג לכון באחסנא ארעא דכנען לתחומהא:

◆ שלישי (חמישי במחוברין) 50 וידבר יהוה אל-משה בערבת מואב על-ירדן ירחו לאמר: 51 דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם עברים את-הירדן אל-ארץ כנען: 52 והורשתם את-כל-ישיבי הארץ מפניכם ואבדתם את כל-משפחתם ואת כל-צלמי מסכתם תאבדו ואת כל-במותם תשמידו: 53 והורשתם את-הארץ וישבתם-בה כי לכם נתתי את-הארץ לרשת אתה: 54 והתנחלתם את-הארץ בגורל למשפחותיכם לרב תרבו את-נחלתו ולמעט תמעט את-נחלתו אל אשר-יצא לו שמה הגורל לו יהיה למטות אבותיכם תתנחלו: 55 ואם-לא תורישו את-ישיבי הארץ מפניכם והיה אשר תותירו מהם לשבים בעיניכם ולצנינים בצדיכם וצררו אתכם על-הארץ אשר אתם יושבים בה: 56 והיה כאשר דמיתתי לעשות להם אעשה לכם: פ 34:1 וידבר יהוה אל-משה לאמר: 2 צו את-בני ישראל ואמרת אליהם כי-אתם באים אל-הארץ כנען ואת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתי:

— RASHI —

עשר גבולין, כמנזן השבטים: 55 והיה אשר תותירו מהם. יהיה לכם לרעה: לשבים בעיניכם. ליתדות המנורות עיניכם, תרגום של "יתדות" — "שפיא": ולצנינים. פותרים בו הפותרים לשון מסוכת קוצים, הסוככת אתכם לסגר ולכלא אתכם מאין יוצא וּבֵּא: וצרו אתכם. כתרגומו: 2 זאת הארץ אשר תפל לכם וגו'. לפי שהרבה מצות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוצה לארץ, הצרף לכתב מצרני גבולי רוחותיה סביב, לומר לה: מן הגבולים הללו ולפנים, המצות נוהגות: תפל לכם. על שם שנתחלקה בגורל, נקראת חלקה לשון "נפילה". ומדרש אגדה אומר: על ידי שהפיל הקדוש ברוך הוא שריהם של שבועה אמות מן השמים וכפתן לפני משה, אמר לו: "ראה, אין בהם עוד כח":

51 כי אתם עברים את הירדן וגו' והורשתם וגו'. והלא כמה פעמים הורהו על כך? אלא כך אמר להם משה: "כשאתם עוברים בירדן ביבשה, על מנת פן תעברו, ואם לאו — מים באין ושוטפין אתכם". וכן מצינו שאמר להם יהושע בעודם בירדן: 52 והורשתם. וגרשתם: משפחתם. כתרגומו: "בית סגדתהון", על שם שהיו מסככין את הקרקע ברצפת אבנים של שיש להשתחוות עליהם בפשוט ידים ורגלים, כדכתיב: "ואכן משפית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה": מסכתם. כתרגומו: "מתכתהון": 53 והורשתם את הארץ. והורשתם אותה מיושביה, ואז וישבתם בה — תוכלו להתקיים בה, ואם לאו — לא תוכלו להתקיים בה: 54 אל אשר יצא לו שמה. מקרא קצר הוא זה — אל מקום אשר יצא לו שמה הגורל, לו יהיה: למטות אבותיכם. לפי חשבון יוצאי מצרים. דבר אחר: בשנים

.6 ויקרא כו, א. 7. שמות לח, כ. 8. תנחומא ד.

Occupying the Land

- ◆ *Third Reading (Fifth when combined)* 50 GOD spoke to Moses in the plains of Moab by the Jordan opposite Jericho, saying:

51 “Although you have already told the people that they will have to expel the present population from Canaan,⁴² **speak to the Israelites now and say to them: ‘When you cross the Jordan into Canaan,**

52 you shall do so with the express intention to drive out all the inhabitants of the land from before you, or else the waters of the Jordan will engulf you and kill you. You must **destroy all their marble-floored temples, destroy their molten idols, and demolish their altars.**

53 **If you indeed clear out the land** of its present inhabitants, **you will successfully settle it, for I have given you the land to occupy it.**

54 **You shall be privileged to give the land as an inheritance to your families by lot,** as I have told you:⁴³ **you shall give a larger inheritance to the large tribe and you shall give a smaller inheritance to the small tribe; wherever the lot falls for a person, that shall be his inheritance; you shall inherit according to the tribes of your fathers** who came out of Egypt, and furthermore, **you shall inherit the land in 12 districts, according to the tribes of your fathers.**

55 **But if you do not completely drive out the inhabitants of the land from before you, then those whom you leave over will become as vexing as spikes in your eyes and will cage you in like a hedge of thorns on all your sides, and they will harass you in those areas of the land in which you settle.**

56 **And it will be that what I had intended to do to them, I will do to you.’ ”**

The Boundaries of the Land

34:1 GOD spoke to Moses, saying:

2 “**Command the Israelites and say to them, ‘When you arrive in Canaan, this is the land which shall fall to you by lot as an inheritance, Canaan according to its borders.** As you know, there are certain commandments that you are obligated to fulfill only within your land but not outside of it. It is specifically within the following borders that you are obligated to fulfill those commandments. It **will fall easily to you,** for I have incapacitated the guardian angels of the seven nations that occupy it.

42. Exodus 23:27-33, 34:11 ff. 43. Above 26:52-56.

ONKELOS

3 ויהי לכוּן רוח דְרוּמא ממדְבְּרָא דְצִן על תְּחוּמֵי אָדוּם ויהי לכוּן תְּחוּם דְרוּמא מְסִיפֵי יְמָא דְמַלְחָא קדוּמא: 4 וְיִסְחַר לכוּן תְּחוּמֵי מְדוּרָמָא לְמַסְקָנָא דְעַקְרָבִים וְיַעֲבֵר לְצִן ויהוּן מְפַקְנֵהֵי מְדוּרָמָא לְעַבְרָא גִיזָא וְיִפּוֹק לְחִצְרָא אֲדָר וְיַעֲבֵר לְעִצְמוֹן: 5 וְיִסְחַר תְּחוּמֵי מְעִצְמוֹן לְנַחְלָא דְמִצְרִים ויהוּן מְפַקְנֵהֵי לְיִמָּא: 6 וְתְחוּם מְעַרְבָא ויהי לכוּן יְמָא רְבָא וְתְחוּמָה דִּין יהי לכוּן תְּחוּם מְעַרְבָא: 7 וְדִין יהי לכוּן תְּחוּם צְפוּנָא מִן יְמָא רְבָא תְּכוּנוֹן לכוּן לְהַר טוּרָא: 8 מְהַר טוּרָא תְּכוּנוֹן לְמִשֵׁי חֲמַת ויהוּן מְפַקְנֵהֵי דְתְּחוּמֵי לְצִדְדִי: 9 וְיִפּוֹק תְּחוּמֵי לְזִפְרוֹן ויהוּן מְפַקְנֵהֵי לְחִצְרָא עֵינֵן דִּין יהי לכוּן תְּחוּם צְפוּנָא: 10 וְתְכוּנוֹן לכוּן לְתְּחוּם קדוּמֵי מְחִצְרָא עֵינֵן לְשִׁפְמָה:

3 וְהִיָּה לְכֶם פְּאֵת־נֶגֶב מִמְדַּבְּר־צִן עַל־יְדֵי אָדוּם וְהִיָּה לְכֶם גְּבוּל גְּבוּל לְנֶגֶב מִקְצֵה יַם־הַמֶּלַח קְדָמָה: 4 וְנִסְבּ לְכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לְמַעְלָה עַקְרָבִים וְעֵבֵר זְנֵה וְהִיָּה (וְהִיָּה) תּוֹצְאֹתָיו מִנֶּגֶב לְקֹדֶשׁ בְּרִנְעַ וְיִצָּא חִצְר־אֲדָר וְעֵבֵר עֲצֻמָּה: 5 וְנִסְבּ הַגְּבוּל מְעִצְמוֹן נַחְלָה מִצְרִים וְהִיָּה תּוֹצְאֹתָיו הַיְמָה: 6 וְגְבוּל יָם וְהִיָּה לְכֶם הַיָּם הַגָּדוֹל וְגְבוּל זְהִי־יְהִיָּה לְכֶם גְּבוּל יָם: 7 וְזְהִי־יְהִיָּה לְכֶם גְּבוּל צְפוּן מִן הַיָּם הַגָּדוֹל תִּתְּאוּ לְכֶם הַר הַהָר: 8 מֵהַר הַהָר תִּתְּאוּ לְבֵא חֲמַת וְהִיָּה תּוֹצְאֹת הַגְּבֹל צִדְדָה: 9 וְיִצָּא הַגְּבֹל זְפֹרְנָה וְהִיָּה תּוֹצְאֹתָיו חִצְרָא עֵינֵן זְהִי־יְהִיָּה לְכֶם גְּבוּל צְפוּן: 10 וְהִתְּאוּיֹתֶם לְכֶם לְגְבוּל קְדָמָה מְחִצְרָא עֵינֵן שִׁפְמָה:

RASHI

שֶׁל אֶרֶץ מוֹאָב, שְׁנֵאמֶר: "וְגַם אֶל מֶלֶךְ מוֹאָב שֶׁלַח וְלֹא אָבִיה־יָ"13. וְהִלְכוּ כָּל דְרוּמָה שֶׁל מוֹאָב עַד סוֹפָה וּמִשָּׁם הִפְכוּ פְּנִיָהם לְצִפּוֹן, עַד שֶׁשָּׁכְבוּ כָּל מִצְרַיִם מוֹרְחֵי שְׁלָה לְרַחֲבָה; וְכִשְׁכְּלוּ אֶת מוֹרְחָה, מִצְאוּ אֶת אֶרֶץ סִיחוּן וְעוּג, שְׁהִיּוּ יוֹשְׁבֵינָם בְּמוֹרְחָה שֶׁל אֶרֶץ כְּנַעַן וְהִירְדוּן מִפְּסִיק בִּינֵיהֶם, וְזֶהוּ שְׁנֵאמֶר בִּפְתַח: "וַיֵּלֶךְ בַּמִּדְבָּר וְיִסְבּ אֶת אֶרֶץ אָדוּם וְאֶת אֶרֶץ מוֹאָב, וַיָּבֵא מִמְּדוּרָח שְׁמֵשׁ לְאֶרֶץ מוֹאָב"14. וְכִבְּשׁוּ אֶת אֶרֶץ סִיחוּן וְעוּג, שְׁהִיְתָה בְּצְפוּנָה שֶׁל אֶרֶץ מוֹאָב. וְקָרְבוּ עַד הִירְדוּן, וְהוּא כְּנֶגֶד מִקְצֵעַ צְפוּנֵי מְעַרְבֵי שֶׁל אֶרֶץ מוֹאָב. נִמְצָא, שֶׁאֶרֶץ כְּנַעַן שְׁבַעֲבֵר הִירְדוּן לְמַעַרְב — הִיָּה מִקְצֵעַ דְרוּמֵי מוֹרְחֵי שְׁלָה אֶצֶל אָדוּם: 4 וְנִסְבּ לְכֶם הַגְּבוּל מִנֶּגֶב לְמַעְלָה עַקְרָבִים. כָּל מְקוֹם שְׁנֵאמֶר "וְנִסְבּ" או "וְיִצָּא" מִלְּמוֹד שֶׁלֹּא הִיָּה הַמִּצְרָא שׁוּהָ אֶלֶּא הוֹלֵךְ וְיִוֹצֵא לְחוּץ — יוֹצֵא הַמִּצְרָא וְעוֹקֵם לְצִד צְפוּנָה שֶׁל עוֹלָם בְּאֶלְכָסוֹן לְמַעַרְב וְעוֹבֵר הַמִּצְרָא בְּרוּמָה שֶׁל מַעְלָה עַקְרָבִים. נִמְצָא מַעְלָה עַקְרָבִים לְפָנִים מִן הַמִּצְרָא: וְעֵבֵר זְנֵה. אֵל צִן, כְּמוֹ "מִצְרֵימָה": וְהִיָּה תּוֹצְאֹתָיו. קְצוּתוֹ. בְּרוּמָה שֶׁל קֹדֶשׁ בְּרִנְעַ: וְיִצָּא חִצְרָא אֲדָר. מִתְּפַשֵּׁט הַמִּצְרָא וּמִרְחִיב לְצִד צְפוּן שֶׁל עוֹלָם, וְנִמְשָׁף עוֹד בְּאֶלְכָסוֹן לְמַעַרְב וְכֹא לֹא לְחִצְרָא אֲדָר, וּמִשָּׁם לְעִצְמוֹן וּמִשָּׁם לְנַחְלָה מִצְרִים. וְלִשׁוֹן "וְנִסְבּ" הָאִמּוֹר כֹּאן, לְפִי שֶׁכָּתַב "וְיִצָּא חִצְרָא אֲדָר" — שֶׁהִתְחִיל לְהִרְחִיב מִשְׁעֵבֵר אֶת קֹדֶשׁ בְּרִנְעַ, וְרָחַב אוֹתָהּ רְצוּעָה שְׁבַלְטָה לְצִד צְפוּן הִיְתָה מִקְדָּשׁ בְּרִנְעַ עַד עִצְמוֹן,

3 וְהִיָּה לְכֶם פְּאֵת נֶגֶב. רוח דְרוּמֵי אֲשֶׁר מִן הַמְּדוּרָח לְמַעַרְב: מִמְדַּבְּר־צִן. אֲשֶׁר אֶצֶל אָדוּם, מִתְּחִלַּת מִקְצֵעַ דְרוּמֵי מוֹרְחֵי שֶׁל אֶרֶץ תְּשַׁעַת הַמַּטּוֹת. כִּי־צִד? שֶׁלֹּשׁ אֲרָצוֹת יוֹשְׁבוֹת בְּרוּמָה שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל זוֹ אֶצֶל זו: קֶצֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם, וְאֶרֶץ אָדוּם כְּלָה, וְאֶרֶץ מוֹאָב כְּלָה — אֶרֶץ מִצְרַיִם בְּמִקְצֵעַ דְרוּמֵי מְעַרְבֵי, שְׁנֵאמֶר בְּפִרְשָׁה זוֹ: "מְעִצְמוֹן נַחְלָה מִצְרַיִם, וְהִיָּה תּוֹצְאֹתָיו הַיְמָה". וְנַחַל מִצְרַיִם הִיָּה מְהַלֵּךְ עַל פְּנֵי כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם, שְׁנֵאמֶר: "מִן הַשִּׁיחֹר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי מִצְרַיִם", וּמִפְּסִיק בֵּין אֶרֶץ מִצְרַיִם לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאֶרֶץ אָדוּם אֶצֶל־הָ לְצִד הַמְּדוּרָח, וְאֶרֶץ מוֹאָב אֶצֶל אֶרֶץ אָדוּם בְּסוֹף הַדְרוֹם לְמוֹרְחָה. וְכִשְׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, אִם רָצָה הַמְּקוֹם לְקָרֵב אֶת כְּנִיסָתָם לְאֶרֶץ, הִיָּה מְעַבְרִים אֶת הַנִּילוּס לְצִד צְפוּן וְכֹאִין לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עֲשָׂה כֵן. וְזֶהוּ שְׁנֵאמֶר: "וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים"15, שֶׁהֵם יוֹשְׁבֵי עַל הַיָּם בְּמַעַרְבָה שֶׁל אֶרֶץ כְּנַעַן — כְּעִנְיָן שְׁנֵאמֶר בְּפִלְשְׁתִּים: "שִׁבְיִי חֶבֶל הַיָּם גּוֹי כְּרַתִּים"11 — וְלֹא נָחַם אוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ, אֶלֶּא הִסְבִּין וְהוֹצִיאֵם דֶּרֶךְ דְרוּמָה אֶל הַמִּדְבָּר, וְהוּא שְׁקָרָאוּ יְחֻזְקָאֵל: "מִדְבָּר הַעַמִּים"12, לְפִי שְׁהִיּוּ כְּמָה אֲמוֹת יוֹשְׁבוֹת בְּצִדוֹ, וְהוֹלְכִין אֶצֶל דְרוּמָה מִן מְעַרְב כְּלָפֵי מוֹרְחָה תְּמִיד, עַד שֶׁבָּאוּ לְדְרוּמָה שֶׁל אֶרֶץ אָדוּם, וּבִקְשׁוּ מִמֶּלֶךְ אָדוּם שִׁנְיָחָם לְהַכְנִס בְּאֶרְצוֹ וְלַעֲבֹר דֶּרֶךְ רַחֲבָה וְלַהַכְנִס לְאֶרֶץ, וְלֹא רָצָה. וְהִצְרִיכוּ לְסַבֵּב אֶת כָּל דְרוּמָה שֶׁל אָדוּם, עַד שֶׁבָּאוּ לְדְרוּמָה

9. יהושע יג, ג. 10. שמות יג, יז. 11. צפניה ב, ה. 12. יחזקאל כ, לה. 13. שופטים יא, יז. 14. שם, יח.

3 Your land's southernmost side shall be from the desert of Tzin, which is alongside Edom, westward, as follows: The southern border shall begin from the southernmost edge of the Salt Sea, i.e., the Dead Sea, to the east, i.e., on the southeast shore of the Dead Sea.

4 The border will then turn southward and pass to the south of Ma'aleh Akrabim and pass toward Tzin. Its southernmost extension shall be to the south of Kadesh Barnea, because it shall extend to Chatzar Adar and from there pass toward Atzmon.

5 The border will then turn northwest from Atzmon and continue to the stream of Egypt, i.e., the Nile,⁴⁴ following it, and its end shall be where the stream of Egypt flows into the Mediterranean Sea.

6 Your land's western border shall be the Great Sea—the Mediterranean—and the islands close to the shore will also be within this border. This shall be your western border.

7 This shall be your northern border: From the Mediterranean Sea draw a slanting line from the seaward extension of Mount Hor⁴⁵—where the northwest border begins—to Mount Hor itself.

8 From Mount Hor draw a slanting line eastward until the entrance of Chamat, which is Antioch, and the end of this leg of the northern border shall extend to Tzedad.

9 From there, an additional leg of the northern border shall extend to Zifron, and its end shall be Chatzar Einan; this shall be your northern border.

10 You shall then draw a slanting line for the eastern border, from Chatzar Einan to Shefam.

— ❧ RASHI ❧ —

הַיְצִיעַ, שְׁקוֹרִין אֲפִינְדִי"ץ, שֶׁהוּא מוֹסֵב וּמִשְׁפָּע: **8 מְהַר הַהָרָה**. תִּסְבּוּ וְתִלְכוּ אֶל מִצְרַיִם הַצְּפוֹן לְצַד הַמִּזְרָח, וְתִפְגְּעוּ בְּלִבְאָה חֲמַת, זוֹ אֲנִטּוֹכְיָא: **תּוֹצְאֹת הַגְּבוּל**. סוֹפֵי הַגְּבוּל. כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר: "תּוֹצְאֹת הַגְּבוּל" — אוֹ הַמִּצְרַיִם כְּלָה שֶׁם לְגִמְרֵי וְאִינוּ עוֹבְרִי לְהִלְךְ כְּלָל, אוֹ מִשֶׁם מִתְפַּשֵּׁט וּמִרְחִיב וְיוֹצֵא לְאַחֲרָיו לְהַמְשִׁיךְ לְהִלְךְ בְּאֵלְכָסוֹן יוֹתֵר מִן הַרְחִיב הָרֵאשׁוֹן. וְלִעֲנִין רַחֵב הַמִּדֶּה הָרֵאשׁוֹן קָרָא "תּוֹצְאֹת", שֶׁשֶׁם כְּלָתָהּ אוֹתָהּ מִדֶּה: **9 וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו חֲצַר עֵינָן**, הוּא הִיָּה סוֹף הַמִּצְרַיִם הַצְּפוֹנִי, וְנִמְצְאָתָהּ חֲצַר עֵינָן בְּמִקְצוֹעַ צְפוֹנִית מִזְרָחִית. וּמִשֶׁם — וְהִתְאֵוּתָם לְכֶם" אֶל מִצְרַיִם הַמִּזְרָחִי: **10 וְהִתְאֵוּתָם**. לְשׁוֹן הַסְּבָה וְנִטְיָה, כְּמוֹ "תְּתָאוּ": **שְׁפָמָה**. בְּמִצְרַיִם הַמִּזְרָחִי, וּמִשֶׁם הַרְבֵּלָה:

וּמִשֶׁם וְהִלְאָה נִתְקַצַּר הַמִּצְרַיִם וְנִסְבּ לְצַד הַדְּרוֹם וּבָא לוֹ לְנַחַל מִצְרַיִם, וּמִשֶׁם לְצַד הַמַּעְרָב אֶל הַיָּם, שֶׁהוּא מִצְרַיִם מִמְּעַרְבָה שֶׁל כָּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. נִמְצָא, שֶׁנַּחַל מִצְרַיִם בְּמִקְצוֹעַ מַעְרָבִית דְּרוֹמִית: **5 וְהָיוּ תּוֹצְאֹתָיו הַיָּמָה**. אֶל מִצְרַיִם הַמַּעְרָב, שְׁאִין עוֹד גְּבוּל נֶגֶב מֵאַרְיָה לְצַד הַמַּעְרָב מִשֶׁם וְהִלְאָה: **6 וּגְבוּל יָם**. וּמִצְרַיִם מַעְרָבִי מִהוּ: **וְהָיָה לְכֶם הַיָּם הַגְּדוֹל**. לְמִצְרַיִם: **וּגְבוּל**. הַנִּסְיָן שֶׁבְתוֹף הַיָּם, אִף הֵם מִן הַגְּבוּל, וְהֵם אֵינִים שְׁקוֹרִין אִישׁלִי"ש: **7 גְּבוּל צְפוֹן**. מִצְרַיִם צְפוֹן: **מִן הַיָּם הַגְּדוֹל תְּתָאוּ לְכֶם הַר הַהָרָה**. שֶׁהוּא בְּמִקְצוֹעַ צְפוֹנִית מַעְרָבִית. וְרֵאשׁוֹ מִשְׁפִּיעַ וְנִכְנָס לְתוֹךְ הַיָּם, וְיֵשׁ מִרְחֵב הַיָּם לְפָנִים הַיָּמִינוּ וְחוּצָה הַיָּמִינוּ: **תְּתָאוּ**. תְּשַׁפְּעוּ לְכֶם לְנִטְתָּ מִמַּעְרָב לְצְפוֹן אֶל הַר הַהָרָה: **תְּתָאוּ**. לְשׁוֹן הַסְּבָה, כְּמוֹ: "אֶל תָּא הַרְצִימִים"¹⁵, "וְתָאֵי הַשְּׁעָר"¹⁶ —

¹⁵. דְּבַח"ב יב, יא. ¹⁶. יחזקאל מ, י.

44. Rashi on Joshua 13:3. 45. This is not the same Mount Hor where Aaron died (above, 20:22).

— ONKELOS —

11 וַיְחֹת תְּחוּמָא מִשָּׁפֵם לְרַבְלָה מִמְדַּנַּח לְעֵינָ וַיְחֹת תְּחוּמָא וַיִּמְטֵי עַל בֵּיחַ יַם גְּנוּסֵר קְדוּמָא: 12 וַיְחֹת תְּחוּמָא לִירְדְנָא וַיְחֹת מִפְּקֻדָּי לִימָא דְּמִלְחָא דָא תְּהִי לְכוּן אֲרַעָא לְתַחוּמָא סְחוּר סְחוּר: 13 וּפְקִיד מִשָּׁה יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימְרָ דָא אֲרַעָא דִּי תַתְּחַסְנוּן יְתָה בְּעֵדְבָא דִּי פְקִיד וַיִּלְמְתוּן לְתַשְׁעַת שְׁבֻטִין וּפְלֻגוֹת שְׁבֻטָא: 14 אָרִי קְבִילוּ שְׁבֻטָא דְּבְנֵי רְאוּבֵן לְבֵית אֲבֵהֶתְהוֹן וְשְׁבֻטָא דְּבְנֵי גַד לְבֵית אֲבֵהֶתְהוֹן וּפְלֻגוֹת שְׁבֻטָא דְּמְנַשֶּׁה קְבִילוּ אַחְסַנְתְּהוֹן: 15 תְּרִין שְׁבֻטִין וּפְלֻגוֹת שְׁבֻטָא קְבִילוּ אַחְסַנְתְּהוֹן מִעֵבְרָא לִירְדְנָא דִּירְחוּ קְדוּמָא מִדְּנָחָא: 16 וּמְלִיל וַיִּעַם מִשָּׁה לְמִימְרָ: 17 אֵלֶיךָ שְׁמַהֲתָ גְּבֵרֵי דִּי יַחְסְנוּן לְכוּן יֵת אֲרַעָא אֶלְעָזָר בְּהַנָּא וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוֹן: 18 וְרָבָא חַד רָבָא חַד מִשְׁבֻטָא תְּסַבּוּן לְאַחְסַנָא יֵת אֲרַעָא: 19 וְאֵלֶיךָ שְׁמַהֲתָ גְּבֵרֵי לְשְׁבֻטָא דִּיהוּדָה כָּלֵב בֶּר יִפְנָה: 20 וְלְשְׁבֻטָא דְּבְנֵי שְׁמַעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּר עַמִּיהוּד: 21 לְשְׁבֻטָא דְּבִנְיָמִן אֶלְיָדָד בֶּר כְּסִלוֹן: 22 וְלְשְׁבֻטָא דְּבְנֵי דָן רָבָא בְּקִי בֶר יִגְלִי: 23 לְבְנֵי יוֹסֵף לְשְׁבֻטָא דְּבְנֵי מְנַשֶּׁה רָבָא חַנִּיאֵל בֶּר אֶפְדִּי:

11 וַיֵּרֶד הַגְּבֹל מִשָּׁפֵם הַרְבֵּלָה מִקְדָּם לְעֵינָ וַיֵּרֶד הַגְּבֹל וּמָחָה עַל־כַּתְּף יַם־בְּנֵי־קְדָמָה: 12 וַיֵּרֶד הַגְּבֹל הַיְרֵדְנָה וְהָיוּ תוֹצְאוֹתָיו יַם הַמֶּלֶח זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הָאָרֶץ לְגַבְלֶיהָ סְבִיב: 13 וַיֵּצֵאוּ מִשָּׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּתְּנַחֲלוּ אֹתָהּ בְּגוֹרָל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לָתֵת לְתַשְׁעַת הַמִּטּוֹת וַחֲצֵי הַמִּטָּה: 14 כִּי לָקְחוּ מִטָּה בְּנֵי הָרְאוּבֵנִי לְבַיִת אֲבֹתָם וּמִטָּה בְּנֵי־הַגָּדִי לְבַיִת אֲבֹתָם וַחֲצֵי מִטָּה מְנַשֶּׁה לָקְחוּ נִחְלָתָם: 15 שְׁנֵי הַמִּטּוֹת וַחֲצֵי הַמִּטָּה לָקְחוּ נִחְלָתָם מֵעֵבֶר לִירְדֵן יֵרְחוּ קְדָמָה מִזְרְחָה: פ

◆ רביעי (שישי במחזורין) 16 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 17 אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־יִנְחֲלוּ לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן: 18 וְנָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד מִמִּטָּה תִקְחוּ לְנַחַל אֶת־הָאָרֶץ: 19 וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה: 20 וְלְמִטָּה בְּנֵי שְׁמַעוֹן שְׁמוּאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד: 21 לְמִטָּה בְּנִימֵן אֶלְיָדָד בֶּן־כְּסִלוֹן: 22 וְלְמִטָּה בְּנֵי־דָן נָשִׂיא בְּקִי בֶן־יִגְלִי: 23 לְבְנֵי יוֹסֵף לְמִטָּה בְּנֵי־מְנַשֶּׁה נָשִׂיא חַנִּיאֵל בֶּן־אֶפְדִּי:

— RASHI —

מִזְרְחָה. אֵל פְּנֵי הָעוֹלָם, שְׁהֵם בְּמִזְרְחָה. שְׂרוּחַ מִזְרְחֵיהּ קְרוּיָה "פְּנִים" וּמִעֲרַבֵית "אֲחוּר", לְפִיכֶךָ דְרוֹם לְיָמִין, וְצִפּוֹן לְשִׁמְאֵל: 17 אֲשֶׁר יִנְחֲלוּ לָכֶם. בְּשִׁבְלֵכֶם. כָּל נָשִׂיא וְנָשִׂיא אֶפּוֹטְרוֹפּוֹס לְשִׁבְטוֹ, וּמִחֲלֵק נִחְלַת הַשְּׁבֻט לְמִשְׁפּוֹחַת וְלִגְבָרִים, וּבוֹרֵר לְכָל אֶחָד וְאֶחָד חֵלֶק הַגָּנוּ, וּמֵה שְׁהֵם עוֹשִׂין יִהְיֶה עֲשׂוּי כְּאֵלוּ עֲשָׂאוֹם שְׁלוּחִים. וְלֹא יִתְּכוּן לְפָרֵשׁ "לָכֶם" זֶה כְּכֹל "לָכֶם" שְׁבַמְקָרָא, שְׂאֵם כֵּן הָיָה לוֹ לְכַתֵּב "יִנְחִילוּ לָכֶם". "יִנְחִילוּ" — מִשְׁמַע, שְׁהֵם נוֹחֲלִים לָכֶם בְּשִׁבְלֵכֶם וּבְמִקּוּמְכֶם, כְּמוֹ: "ה' יִלְחֶם לָכֶם": 18 לְנַחַל אֶת הָאָרֶץ. שְׂיֵהָא נוֹחַל וְחוֹלֵק אוֹתָהּ בְּמִקּוּמְכֶם:

11 מִקְדָּם לְעֵינָ. שֵׁם מְקוֹם, וְהַמְצָר הוֹלֵךְ בְּמִזְרְחוֹ. נִמְצָא הָעֵינָ לְפָנִים מִן הַמְצָר, וּמֵאֲרֶץ יִשְׂרָאֵל הוּא: וַיֵּרֶד הַגְּבֹל. כָּל שֶׁהַגְּבֹל הוֹלֵךְ מִצִּפּוֹן לְדְרוֹם הוּא יוֹרֵד וְהוֹלֵךְ: וּמָחָה עַל כַּתְּף. אֵל עֵבֶר: יַם בְּנֵי־קְדָמָה. שְׂיֵהָא יַם בְּנֵי־תוֹף לְגָבֹל בְּמִעֲרָב, וְהַגְּבֹל בְּמִזְרָח יַם בְּנֵי־תוֹף, וּמִשָּׁם יוֹרֵד אֵל הַיְרֵדֵן, וְהַיְרֵדֵן מוֹשֵׁף וְכֹא מִן הַצִּפּוֹן לְדְרוֹם בְּאֶלְכָסוֹן, נוֹטֵה לְצַד מִזְרָח וּמִתְקָרֵב לְצַד אֲרֶץ כְּנָעַן כְּנֶגֶד יַם בְּנֵי־תוֹף וּמוֹשֵׁף לְצַד מִזְרְחָה שֶׁל אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד יַם בְּנֵי־תוֹף עַד שְׁנוּפֵל בֵּין הַמֶּלֶח, וּמִשָּׁם כָּלֵה הַגְּבֹל בְּתוֹצְאוֹתָיו אֵל יַם הַמֶּלֶח, שְׁמִמְנוֹ הַתְּחִלָּת מִצָּר מִקְצוֹעַ דְרוֹמִית מִזְרְחֵיהּ, הָרִי סוֹבֶכֶת אוֹתָהּ לְאַרְבַּע רִחוּתֶיהָ: 15 קְדָמָה

17. שמות יד, יד.

23 For the descendants of Joseph: the prince for the tribe of the descendants of Manasseh, Chaniel the son of Eifod

11 The border will descend southward from Shefam toward Rivlah, passing to the east of Ayin. Then the border will descend further southward and hit the eastern shore of Lake Kineret.

12 The border will descend further southward along the Jordan River, and its end will be the Salt Sea, i.e., the Dead Sea; this shall be your land according to its borders all around (See Figure 2).’ ”

13 Moses commanded the Israelites saying, “This is the land which you are to apportion for inheritance through lot, which GOD has commanded to give to nine and a half of the 12 tribes.

14 For the tribe of Reuben’s descendants, according to their fathers’ house, and the tribe of Gad’s descendants, according to their fathers’ house, and half the tribe of Manasseh have already received their inheritance.

15 These two and a half tribes have received their inheritance on the east side of the Jordan, opposite Jericho.”

Figure 2: The Borders of the Land of Israel

◆ *Fourth Reading (Sixth when combined)* 16 GOD spoke to Moses, telling him to say to the people:

17 “These are the names of the men who shall inherit the land on your behalf and then divide it among you, under the leadership of Eleazar the priest and Joshua the son of Nun:

18 You shall take one prince from each tribe to acquire the land and then divide it among you.

19 These are the names of the men: for the tribe of Judah: Caleb the son of Yefuneh.

20 For the tribe of the descendants of Simeon: Shmuel the son of Amihud.

21 For the tribe of Benjamin: Elidad the son of Kislou.

22 The prince for the tribe of the descendants of Dan: Buki the son of Yogli.

— ONKELOS —

24 ולשבטא דבני אפרים רבא קמואל בר שפטן: 25 ולשבטא דבני ובוולן רבא אליצפן בר פרוך: 26 ולשבטא דבני יששכר רבא פלטיאל בר עזן: 27 ולשבטא דבני אשר רבא אחיהוד בר שלמי: 28 ולשבטא דבני נפתלי רבא פדהאל בר עמיהוד: 29 אלין די פקיד ? לאחסנא ית בני ישראל בארעא דכנען: 35 ומילי ? עם משה במישרין דמואב על ירדנא דירחו למימר: 2 פקיד ית בני ישראל ויתנון ללואי מאחסנת אחודתהון קרוין למתב ורוח לקרויא סורגיהון תתנון ללואי: 3 ויהון קרויא להון למתב ורוביהון יהון לבעיריהון ולקניניהון ולכל חיותהון: 4 ורובי קרויא די תתנון ללואי מתב קתא ולברא אלף אמין סחור סחור: 5 ותמשחון מברא לקרתא ית רוח קדומא תרין אלפין אמין וית רוח דרומא תרין אלפין אמין וית רוח מערבא תרין אלפין אמין וית רוח צפונא תרין אלפין אמין וקרתא במציעא דין יהי להון רובי קרויא: 6 וית קרויא די תתנון ללואי ית שית קרוי שיובותא די תתנון למערק לתמן קטולא ועליהון תתנון ארבעין ותרתין קרוי: 7 כל קרויא די תתנון ללואי ארבעין ותמני קרוין יתו וית רוביהון: 8 וקרויא די תתנון מאחודת בני ישראל מן סגיא תסגון ומן ועירי תוערון גבר פסום אחסנתה די יחסגון יתו מקרויה ללואי:

24 וְלַמְטָה בְּנֵי־אֶפְרַיִם נְשִׂיא קְמוּאֵל בֶּן־שַׁפְטָן:
25 וְלַמְטָה בְּנֵי־וְבוּלָן נְשִׂיא אֱלִיצָפָן בֶּן־פְּרוּךְ: 26 וְלַמְטָה בְּנֵי־יִשְׁשַׁכָּר נְשִׂיא פְּלִטְיָאֵל בֶּן־עֶזֶן: 27 וְלַמְטָה בְּנֵי־אֲשֵׁר נְשִׂיא אַחִיהוּד בֶּן־שְׁלָמִי: 28 וְלַמְטָה בְּנֵי־נַפְתָּלִי נְשִׂיא פְּדֵהֲאֵל בֶּן־עַמִּיהוּד: 29 אֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה לְנַחַל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן: פ

◆ חמישי 35:1 וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּעֶרְבַת מוֹאָב עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ לֵאמֹר: 2 צֹו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנָתַנוּ לְלוֹאִים מִגְּחֻלַּת אַחֻזַּתָם עָרִים לְשֹׁבְתֵי וּמְגֹרְשֵׁי הָעָרִים סְבִיבֹתֵיהֶם תִּתְּנוּ לְלוֹאִים: 3 וְהָיוּ הָעָרִים לָהֶם לְשֹׁבְתֵי וּמְגֹרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לְבְהֶמְתָּם וְלְרֹכְשָׁם וְלִכְל חֵיתָם: 4 וּמְגֹרְשֵׁי הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹאִים מִקִּיר הָעִיר וְחֹצֵה אֶלֶף אַמָּה סָבִיב: 5 וּמִדֹּתָם מִחוּץ לָעִיר אֶת־פְּאֵת־קַדְמָה אֶלְפִים בְּאַמֵּי־HS>ה וְאֶת־פְּאֵת־נֹגֵב אֶלְפִים בְּאַמָּה וְאֶת־פְּאֵת־יָם אֶלְפִים בְּאַמָּה וְאֶת פְּאֵת צָפוֹן אֶלְפִים בְּאַמָּה וְהָעִיר בַּתְּנוּהָ זֶה יִהְיֶה לָהֶם מְגֹרְשֵׁי הָעָרִים: 6 וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹאִים אֶת שֵׁשׁ־עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לָנֶס שְׁמֹה הַרְצָחָה וְעַלֵּיהֶם תִּתְּנוּ אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם עִיר: 7 כָּל־הָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְלוֹאִים אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה עִיר אֶתְהֶן וְאֶת־מְגֹרְשֵׁיהֶן: 8 וְהָעָרִים אֲשֶׁר תִּתְּנוּ מֵאַחַזַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֵת הָרֶבֶל תִּרְבּוּ וּמֵאֵת הַמַּעֲט תִּמְעִיטוּ אִישׁ כַּפֵּי גַחְלָתוֹ אֲשֶׁר יִגְחָלוּ יִתֵּן מֵעָרָיו לְלוֹאִים: פ

— RASHI —

צרכיהם: 4 אלף אמה סביב. ואחריו הוא אומר: "אלפים באמה", הא כיצד? אלפים הוא נותן להם סביב, ומקום אלף הפנימיים למגרש, והחיצוניים לשדות וכרמים:

29 לנחל את בני ישראל. שהם יגחילו אותה לכם למחלקותיה: 2 ומגרש. רוח, מקום חלק חוץ לעיר סביב להיות לנוי לעיר, ואין רשאים לבנות שם בית ולא לנטע כרם ולא לזרע וריעה: 3 ולכל חיתם. לכל

8 And as for the cities that you shall give the Levites from the lands of the Israelites, you shall take more from a tribe with a larger land inheritance and you shall take less from a tribe with a smaller one. Each one, according to the relative size of the inheritance allotted to him, shall give of his cities to the Levites.' "

24 and the prince for the tribe of the descendants of Ephraim, Kemuel the son of Shiftan.

25 The prince for the tribe of the descendants of Zebulun: Elitzafan the son of Parnach.

26 The prince for the tribe of the descendants of Issachar: Paltiel the son of Azan.

27 The prince for the tribe of the descendants of Asher: Achihud the son of Shelomi.

28 The prince of the tribe of the descendants of Naphtali, Pedahel the son of Amihud.

29 These are the ones whom God commanded to apportion the inheritance to the Israelites in Canaan.”

Levite Cities

◆ *Fifth Reading 35:1* God spoke to Moses in the plains of Moab, by the Jordan, opposite Jericho saying,

2 “Since the tribe of Levi will receive no portion of the land, **command the rest of the Israelites that they shall give the Levites cities in which to dwell from their hereditary estates, and tell them also: ‘You shall give the Levites open spaces around the cities, which are not to be used for residential or agricultural purposes.**

3 **These cities shall be theirs for dwelling in, and their open spaces shall be for their cattle, their property, and for all their other needs.**

4 **The areas of open space for the cities that you shall give to the Levites shall extend from the wall of the city outward, one thousand cubits all around. In addition, you shall give them another thousand cubits in each direction for agricultural purposes.**

5 Thus, you shall measure from outside the city, 2000 cubits on the eastern side, 2000 cubits on the southern side, 2000 cubits on the western side, and 2000 cubits on the northern side, with the city in the middle; this shall be their cities’ extended open spaces (See Figure 3).

6 **The cities you shall give to the Levites shall include the six cities of refuge whose function will be described presently, which you shall provide as places to which a murderer can flee.**

In addition to them, you shall provide the Levites with 42 other cities.

7 Thus, **all the cities you shall give to the Levites shall number 48 cities; give them to them together with their open spaces.**

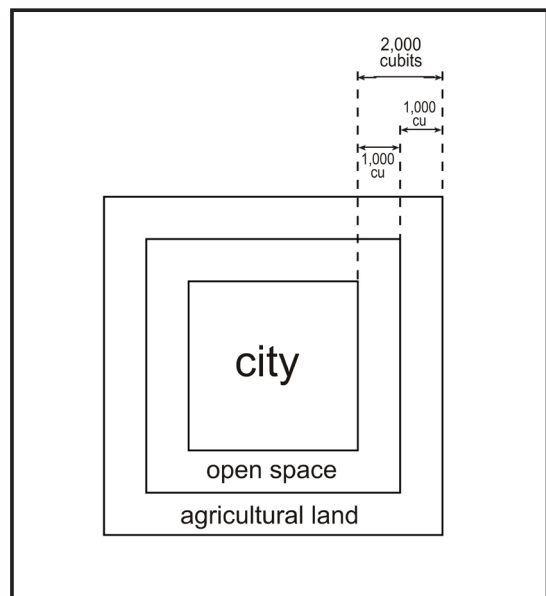

Figure 3: A Levite City

ONKELOS

9 ומליל יי עם משה למימר: 10 מלל עם בני ישראל ותימר להון ארי אתון עבריו ית ירדנא לארעא דכנען: 11 ותזמנון לכוון קרוין קרוי שיזבותא יהון לכוון ויערוק לתמן קטולא דיקטול נפשא בשלו: 12 ויהון לכוון קרויא לשיזבא מגאל דמא ולא ימות קטולא עד דיקום קדם כנשתא לדינא: 13 וקרויא די תתנון שית קרוי שיזבותא יהון לכוון: 14 ית תלת קרויא תתנון מעברא לירדנא וית תלת קרויא תתנון בארעא דכנען קרוי שיזבותא יהון: 15 לבני ישראל ולגירא ולתותבא דביניהון יהון שית קרויא האלין לשיזבא למערק לתמן כל דיקטול נפשא בשלו:

◆ שישי (שביעי במחבורין) 9 וירדב יהוה אל־משה לאמר: 10 דבר אל־בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם עברים את־הירדן ארצה כנען: 11 והקריתם לכם ערים ערי מקלט תהיינה לכם וגם שמה רצה מבה־נפש בשגגה: 12 והיו לכם הערים למקלט מגאל ולא ימות הרצח עד־עמדו לפני העדה למשפט: 13 והערים אשר תתנו שש־ערי מקלט תהיינה לכם: 14 את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען ערי מקלט תהיינה: 15 לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם תהיינה שש־הערים האלה למקלט לנום שמה כל־מבה־נפש בשגגה:

RASHI

יהושע בארץ כנען: 14 את שלש הערים וגו'. אף על פי שבארץ כנען תשעה שבטים וכאן אינן אלא שנים וחצי, השנה מנין ערי מקלט שלהם, משום דבגלעד נפישו רוצחים, דכתיב: "גלעד קרית פעלי און עקבה מדם":

11 והקרייתם. אין "הקריה" אלא לשון הוקמה, וכן הוא אומר: "כי הקרה ה' אלהיה לפני" 12 מגאל. מפני גואל הדם, שהוא קרוב לנרצח: 13 שש ערי מקלט. מגיד שאף על פי שהבדיל משה בחייו שלש ערים בעבר הירדן, לא היו קולטות עד שנבחרו שלש שנתן

18. בראשית כז, כ. 19. הושע ו, ח.

CHASIDIC INSIGHTS

mate "signposts," helping only those who come to us in search of the right way; we should be living signposts, reaching out to our fellows and, if necessary, awakening them to the fact that there is such a thing as a holy, Divine life that they should pursue.

Again, the results of our efforts in this regard might not always be immediately evident, but they will be eventually, for the effects of doing good are cumulative and eternal.⁵¹

INNER DIMENSIONS

[11] Cities of Refuge: The Torah is called a "city of refuge" for two reasons: In order for a city to be halachically considered a city, it must have at least ten people who do nothing all day other than learn Torah.⁵² Mystically, this alludes to the ten *sefirot* of *Atzilut*, the level of reality in which there is no consciousness of anything other than God's existence. The ten *sefirot* are the spiritual origin of our ten intellectual, emotional, and behavioral faculties.

its message is absorbed within us, refining and edifying us.

Thus, the Torah acts as a "city of refuge" when we immerse ourselves in it fully, with all ten powers of our soul, and internalize its message.⁵³

The Hebrew word for "refuge" (*miklat*) actually means "absorption." This alludes to the fact that we must learn the Torah in such a way that

A murderer who killed a person shall flee there: Allegorically, any sin is an act of murder, since by sinning we prevent, to a certain extent, Divine life-force from entering ourselves and reality at large. By cutting the world off from its true life-blood, we are "killing" it. This is why the penalty of the primordial, archetypal sin—eating of the fruit of the Tree of Knowledge—was death.⁵⁴

51. *Likutei Sichot*, vol. 2, pp. 363 ff. 52. *Megilah* 3b. 53. *Sefer HaMa'amarim* 5717-5719, p. 230. 54. *Sefer HaMa'amarim* 5711-5713, p. 261.

Intentional and Unintentional Murder

◆ *Sixth Reading (Seventh when combined)* 9 **God** now gave Moses the laws of the cities of refuge.⁴⁶ He spoke to Moses, saying:

10 **“Speak to the Israelites and say to them, ‘When you cross the Jordan, into Canaan,**

11 **you shall designate six cities for yourselves that shall act as cities of refuge for you: a murderer who killed a person unintentionally** but nonetheless is guilty of negligence **shall flee there** from the close relative of the murdered person, who, in such a case, is allowed to avenge his death, as will be explained presently.

12 **These cities shall serve you as a refuge for the unintentional murderer from this avenger, so that the unintentional murderer shall not die until he stands in judgment before the congregation’s judges.**

13 **The cities that you provide shall function as cities of refuge only when all six cities of refuge have been designated for you.’ ”** Thus, even though Moses later⁴⁷ designated three cities in Transjordan as cities of refuge, they did not function as refuge cities until the three in Canaan were also designated.

14 God foresaw that there would be a similar number of incidences of unintentional murder on both sides of the Jordan River, even though only two and a half of the 12 tribes settled on the east side, so He told Moses to tell the people, **“You shall provide three of the cities in Transjordan and three of the cities in Canaan; they shall be cities of refuge.**

15 **These six cities shall be a refuge for both the Israelites and for the convert and resident among them, so that anyone who unintentionally kills a person can flee there.**

— ❧ CHASIDIC INSIGHTS ❧ —

11 **You shall designate...cities of refuge:** Allegorically, the Torah itself is the “city of refuge,” for when we are immersed in its study and internalize the Divine consciousness it gives us, we are protected from the machinations of the evil inclination.⁴⁸ Furthermore, Torah study also protects us from the ill effects of wrongdoing, because it purifies us, inspiring us to regret our past failings and make amends for them. And when we repent properly, our sins are transformed into merits.

This is true even if we are guilty of intentional sins, just as the cities of refuge also provided asylum for intentional murderers (at least until their case could be brought to court).⁴⁹

The roads leading to the cities of refuge had to be kept wide and clear, so that anyone who needed to use them could do so easily. There also had to be signs posted at every crossroads, so the way to the city of refuge would be clearly marked.⁵⁰

Similarly, God keeps the way to the Torah and its

lifestyle open, accessible, and clear for all of us. We all have free choice, but God also shows us the way and in many ways helps us find the right direction in life.

In order to hear God’s voice more clearly, however, we should help others find the right direction in *their* lives. We should all consider ourselves “signposts,” whose job it is to point others in the direction of life and goodness. When God sees that we are showing others the way, He will show us our way more clearly. We therefore need not be afraid of standing at “crossroads,” at places where there is an opportunity to take a wrong turn.

Even if we are not sure that anyone is looking at what we are doing, at the “sign” we are posting at this “crossroad,” the fact that we are doing our part in disseminating Divine consciousness throughout reality will earn us God’s increased guidance in our own lives.

Ideally, though, we should try not to just be inani-

46. See Exodus 21:13. 47. Deuteronomy 4:41. 48. *Makot* 10a. 49. *Ibid.* 9b. 50. *Bava Batra* 100b; *Mishneh Torah, Rotzeach uShemirat HaNefesh* 8:5.

ONKELOS

16 ואם במן דפרזלא מחהי וקטלה קטולא הוא אתקטלא יתקטל קטולא: 17 ואם באבנא דמתנסבא בידא דהיא כמסת די ימות בה מחהי וקטלה קטולא הוא אתקטלא יתקטל קטולא: 18 או במן דאע דמתנסב בידא דהוא כמסת די ימות בה מחהי וקטלה קטולא הוא אתקטלא יתקטל קטולא: 19 גאל דמא הוא יקטול ית קטולא כד אתחיב לה מן דינא הוא יקטלנה: 20 ואם בסנא דחיה או רמא עלוהי בכמנא וקטלה: 21 או בדבבו מחהי בידה וקטלה אתקטלא יתקטל מחיא קטולא הוא גאל דמא יקטול ית קטולא כד אתחיב לה מן דינא: 22 ואם בתבב בלא דבבו דחיה או רמא עלוהי כל מן בלא כמן לה: 23 או בכל אבנא דהיא כמסת די ימות בה בלא חוי ורמא עלוהי וקטלה והוא לא סני לה ולא תבע בישתה: 24 וידנון כנשתא בין מחיא ובין גאל דמא על דינא האלין:

16 ואם בכלי ברזל הפהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח: 17 ואם באבן יד אשר ימות בה הפהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח: 18 או בכלי עץ יד אשר ימות בו הפהו וימת רצח הוא מות יומת הרצח: 19 גאל הים הוא ימית את הרצח בפגעו בו הוא ימתנו: 20 ואם בשנאה יהדפנו או השליך עליו בצדיה וימת: 21 או באיבה הפהו בידו וימת מות יומת הפכה רצח הוא גאל הים ימית את הרצח בפגעו בו: 22 ואם בפתע בלא איבה הדפו או השליך עליו בלא כלי בלא צדיה: 23 או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות ויפל עליו וימת והוא לא אויב לו ולא מבקש רעתו: 24 ושפטו העדה בין הפכה ובין גאל הים על המשפטים האלה:

RASHI

שיש בה שיעור להמית, כתר גומו. לפי שנאמר: "והכה איש את רעהו באבן" ולא נתן בה שיעור, יכול כל שהוא? לכה נאמר: "אשר ימות בה": 18 או בכלי עץ יד. לפי שנאמר: "וכי יכה איש את עבדו או את אמתו בשבט", יכול כל שהוא? לכה נאמר בעץ: "אשר ימות בו", שיהא בו כדי להמית: 19 בפגעו בו. אפלו בתוך ערי מקלט: 20 בצדיה. כתר גומו: "בכמנא" — במאבב: 22 בפתע. באנס. ותר גומו "בתבב", שהיה סמוך לו ולא היה לו שהות להזהר עליו: 23 או בכל אבן אשר ימות בה. הפהו: בלא ראות. שלא ראיה: ויפל עליו. מכאן אמרו: ההורג דרך ירידה גולתה, דרך עליה אינו גולתה:

16 ואם בכלי ברזל הפהו. אין זה מדבר בהורג בשוגג הסמוך לו, אלא בהורג במזיד. וכאן ללמד שההורג בכל דבר צריך שיהא בו שיעור כדי להמית, שנאמר בכלם: "אשר ימות בו", דמתרגמינן: "דהוא כמסת דימות בה". חוץ מן הברזל, שגלוי וידוע לפני הקדוש ברוך הוא שהברזל ממית בכל שהוא, אפלו מחט, לפיכך לא נתנה בו תורה שיעור לכתב בו: "אשר ימות בו". ואם תאמר: בהורג בשוגג הכתוב מדבר, הרי הוא אומר למטה: "או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות וגו'", למד על האמורים למעלה, שההורג במזיד הכתוב מדבר: 17 באבן יד. שיש בה מלא יד: אשר ימות בה.

20. פסוק כג. 21. שמות כא, יח. 22. שמות כא, כ. 23. מכות ז, ב.

CHASIDIC INSIGHTS

"life" continues in the afterlife.) In order for this to work, however, the guilty person must repent and confess his sin. In other words, his inner desire to do good must surface, so that it can serve as a seed from which his new direction in life can grow. If at least some of the judges can see a reason to judge the defendant favorably, it means that his inner core of goodness is at least slightly apparent and active. Therefore, the court can judge such a person. Even if they eventually sentence him, their arguments in his favor, emphasizing his virtue and innocence, will draw out his inner goodness and

prompt him to repent and confess. This will allow the sentence to atone for his sin and permit him to progress to the next stage of his existence. But when not even a single member of the high court—the seventy-one wisest, most discerning people in the generation—can see any redeeming exoneration in him, it means that his inner core of goodness has receded so deeply within his outer shell of misbehavior that it is *totally* submerged, and there is no hope that this court can arouse it and thereby accomplish the defendant's atonement by their sentence. [continues...]

16 Now, these cities do not offer asylum for an intentional murderer: **If the assailant struck the victim intentionally with an iron instrument of any size and he died, he is a *bona fide* murderer; the murderer shall be put to death.**⁵⁵

17 **If he struck him with a fist-sized stone, which is large enough to be deadly, and he dies, he is a murderer; the murderer shall be put to death.**⁵⁶

18 **Or if he struck him with a fist-sized wooden instrument, which is large enough to be deadly, and he dies, he is a murderer; the murderer shall be put to death.**⁵⁷

(If, however, the stone or wooden instrument was not big enough to cause death normally, but the victim died of the blow anyway, the assailant is not guilty of intentional murder.)

19 Once the intentional murderer has been tried and found guilty, **the blood avenger**—the close relative of the victim—**shall be allowed kill the murderer; he may kill him wherever he meets him**, even inside a city of refuge.

20 Similarly, **if, out of hatred, the assailant pushed the victim, or threw something at him in ambush, and he died,**

21 **or if he maliciously struck him with his hand and he died, the assailant shall be put to death; he is a murderer, and the blood avenger may kill the murderer wherever he meets him**, even inside a city of refuge.

22 The law is different, however, in the case of unintentional murder. **If the assailant pushed the victim down accidentally, without malice, or threw an object in a downward motion at him and not in ambush,**

23 **or he killed him with any stone that is large enough to be deadly, that is, without seeing his victim he threw it down at him and it killed him, but, in all these cases, he was not his enemy and bore him no malice,**

24 **then the congregation's judges shall judge between the assailant and the blood avenger, on the basis of these judgments:** If the murder happened as just described, the assailant is considered guilty of negligence and may be killed by the blood avenger unless the assailant has fled to a city of refuge. However, if the assailant killed the victim by throwing something *up* at him, or by means of any other upward movement, this is considered unnatural, so the assailant is not considered guilty of negligence, the victim's close relatives may not avenge his blood, and the assailant does not have to flee.⁵⁹

∞ CHASIDIC INSIGHTS ∞

24-25 **The congregation shall judge between the assailant and the blood avenger...the congregation shall protect the murderer:** From the juxtaposition of these two imperatives—to judge and to rescue—the sages derive the law that when a high court initially votes in a criminal case unanimously to indict the accused, he is immediately acquitted. Only when there are some judges who initially vote in his favor can the court proceed to debate the is-

sue and, if there remains a majority against him, sentence him to death.⁵⁸

The reason for this is that the purpose of all punishments—even the death penalty—is to achieve atonement for the guilty person's crime, cleansing him of his sin and thereby allowing him to proceed with his life. (When the punishment is not death, his life continues in *this* life; when it is death, his

55. Exodus 21:12. 56. Ibid. 21:18. 57. Ibid. 21:20. 58. Rashi on v. 23. 59. *Sanhedrin* 17a; *Mishneh Torah*, *Sanhedrin* 9:1.

— ONKELOS —

25 וישׁיבון בְּנִשְׁתָּא יְתָ קטולא מיד גאל דמא ויתיבון יתה בְּנִשְׁתָּא לקרית שיבותרה די ערק לתמן ויתיב בה עד דימות בְּהֵנָא רבא די רבי יתה במשח קדשא: 26 ואם מפק יפוק קטולא ית תחום קרית שיבותרה די ערק לתמן: 27 וישׁכח יתה גאל דמא מברא לתחום קרית שיבותרה ויקטול גאל דמא ית קטולא לית לה דמא: 28 ארי בקרית שיבותרה יתב עד דימות בְּהֵנָא רבא ובתר דימות בְּהֵנָא רבא יתוב קטולא לארע אחסנתה: 29 ויהון אלין לכוּן לגורת דין לדריכוּן בכל מוּשְׁבְּתֵיכוּן:

25 וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת־הַרְצֵחַ מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהִשִּׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וַיֵּשֶׁב בָּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מָשַׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ: 26 וְאִם־יֵצֵא יֵצֵא הַרְצֵחַ אֶת־גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה: 27 וּמֵצֵא אֹתוֹ גֹּאֵל הַדָּם מִחוּץ לַגְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ וַרְצֵחַ גֹּאֵל הַדָּם אֶת־הַרְצֵחַ אִין לוֹ דָּם: 28 כִּי בְּעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֶׁב עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל וְאַחֲרֵי־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל יָשׁוּב הַרְצֵחַ אֶל־אֶרֶץ אַחֲזָתוֹ: 29 וְהָיוּ אֵלֶּה לְכֶם לְחֻקַּת מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם:

— RASHI —

במסכת מכות⁶² לראית דבר, ללמד שאם עד שלא נגמר דינו, מת הכהן הגדול ומנו אחר תחתיו, ולאחר מכאן נגמר דינו — חוזר במיתתו של שני, שנאמר: "אשר משח אותו", וכי הוא משחו לכהן, או הכהן משח אותו? אלא להביא את הנמשח בזמיו, שמחזירו במיתתו: 27 אין לו דם. הרי הוא כהורג את המת שאין לו דם: 29 בכל מושבותיכם. למד שתהא סנהדרין קטנה נוהגת בחוצה לארץ כל זמן שנוהגת בארץ ישראל:

25 עד מות הכהן הגדול. שהוא בא להשרות שכינה בישראל ולהאריך ימיהם, והרוצח בא לסלק את השכינה מישראל ומקצר את ימי החיים, אינו כדאי שיהא לפניו בהן גדול. דבר אחר: לפי שהיה לו לכהן גדול להתפלל שלא תארע תקלה זו לישראל בחייו: אשר משח אותו בשמן הקדש. לפי פשוטו מן המקראות הקצרים הוא, שלא פרש מי משחו, אלא כמו: "אשר משחו המושח אותו בשמן הקדש". ורבתינו דרשוהו

24, יא. ב.

— CHASIDIC INSIGHTS —

our job is to see the good in everyone, to draw out that good, and to thereby help the person out of his present depravity and back onto the path of goodness and life.⁶²

He shall remain there until the high priest...dies: On the ladder of morality, the inadvertent killer is on the lowest rung. True, he is not a deliberate criminal, but even so, his hands are stained with the blood of another human being. The only criminal than can be considered lower than him is the deliberate murderer. But since the murderer is liable to the death penalty, he is considered dead already and thus not counted. This leaves the inadvertent killer as the lowest element of society, his unique status attested to by the fact that of all those guilty of transgressing the Torah's prohibitions, only he suffers the punishment of forced exile.

In contrast, the high priest is the most exalted personality in the nation, the highest example of holi-

ness and purity to which anyone can aspire.

Yet the Torah says here that the inadvertent killer is linked specifically to the high priest: he must remain in exile as long as the high priest is alive, and the high priest must make it his business to pray that no one in his nation become an inadvertent killer. We see here that the Torah has effectively adopted the attitude of the first high priest, Aaron—who loved all creatures and drew them to the Torah—and institutionalized it as an integral aspect of the high priesthood.

This fact teaches us a great lesson in brotherly love and Jewish unity: no matter what heights we have reached on the ladder of spiritual or social status, we must remain concerned with all elements of society, even the lowest. And even if we think we exist on the lower echelons of humanity, we must remember that we are still connected with those on the highest echelons, for we are all one people.⁶³

62. *Likutei Sichot*, vol. 29, pp. 113-121. 63. *Likutei Sichot*, vol. 33, pp. 211-212.

25 If the assailant must be removed from the city of refuge in order to stand trial, **the congregation shall protect the murderer from the hand of the blood avenger, and**—if he is judged guilty of unintentional murder by negligence—**the congregation shall return him safely to the city of refuge to which he had fled. He shall remain there** even after the victim's close relatives have calmed down and no longer seek to avenge his blood. For even then, the victim's close relatives are *required* to kill the assailant if he leaves the city of refuge. This obligation devolves upon them **until the high priest, who was anointed with the sacred oil, dies.** There are two reasons why the obligation ceases with the death of the high priest: First, the high priest, by serving in the Temple—particularly by performing the *Yom Kippur* rites that atone for the people's sins—enables God's presence to dwell among the people and lengthens their lives. In contrast, a murderer, by killing a person, banishes God's presence from the world and shortens lives. It is therefore not fitting that the murderer should be free as long as the high priest who was in office when the crime was committed is alive. Secondly, we have seen that the death of the righteous atones for the sins of their generation.⁶⁰ In this case, the death of the high priest (presumably a righteous person) will atone for the assailant's inadvertent sin. It is specifically the high priest's death that atones for this sin (rather than that of any other righteous person) because he had the power to pray on *Yom Kippur* that such a misfortune not occur; since in fact it did occur, he is held partly responsible.⁶¹ Nonetheless, if the high priest who was alive when the incident occurred died while the assailant was standing trial, and a new high priest was appointed before the trial was concluded, the murderer goes free only when the second high priest dies.

26 **But if the murderer goes beyond the border of the city of refuge to which he had fled,**

27 **and the blood avenger finds him outside the limits of his city of refuge, the blood avenger must slay the murderer,** for it is as if he is dead already and has no blood.

28 **Rather, the unintentional murderer must remain in his city of refuge until the high priest dies, and only after the high priest has died may the murderer return to the land which is his estate.**

29 **These laws shall be a statute of justice for you, for all your generations, in all your dwelling places,** even outside the Land of Israel: a minor court (of 23 judges) may try capital cases as long as the *Sanhedrin* (of 71 judges) is functioning in the Land of Israel.

∞ CHASIDIC INSIGHTS ∞

From this law we therefore see how insistent the Torah is that there is an inner, indestructible goodness within every person: even when the highest, most distinguished court of the land immediately

and unanimously agrees that a person is absolutely culpable, the Torah says that this is impossible. No one is wholly bad, and if we cannot see this truth it is because our vision is faulty. On the contrary,

60. Above, before 19:1. 61. *Likutei Sichot*, vol. 33, pp. 206-211.

— ONKELOS —

30 כל דיקטול נפשא לפום סהדין יקטול ית קטולא וטהיד חד לא יסהד באנש למקטל: 31 ולא תקבלון ממון על אנש קטול די הוא חב לממת ארי אתקטלא יתקטל: 32 ולא תקבלון ממון למערק לקרית שיבותה למתוב למתב בארעא עד דימות כדנא: 33 ולא תחבון ית ארעא די אתון בה ארי דמא הוא מחוב ית ארעא ולא ארעא לא מתכפר על דם זכאי דאתשד בה אלהין בדם אשדה: 34 ולא תסאבון ית ארעא די אתון יתבין בה די שכניתי שקיאי בגוה ארי אנא יי דשכניתי שקיאי בגו בני ישראל: 36 וקריבו רישי אבהתא לזרעית בני גלעד בר מכיר בר מנשה מזרעית בני יוסף ומלילו קדם משה וקדם רברביא רישי אבהתא לבני ישראל: 2 ואמרו ית רבוני פקיד יי למתן ית ארעא באחסנא בעדבא לבני ישראל ורבוני אתפקד במימרא די למתן ית אחסנתא צלפקד אחונא לכנתה: 3 ויהיון לחד מבני שבטיא דבני ישראל לנשין ותתמנע אחסנתהון מאחסנת אבהתנא ותתוסף על אחסנת שבטיא די יהיון לחון ומעדיב אחסנתנא יתמנע:

30 כָּל־מִפְּהַֽנְפֹּשׁ לְפִי עֵדִים יִרְצֶה אֶת־הַרְצָח וְעַד אֶחָד לֹא־יַעֲנֶה בְּנֶפֶשׁ לְמוֹת: 31 וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר־הוּא רָשָׁע לְמוֹת כִּי־מוֹת יוֹמֵת: 32 וְלֹא־תִקְחוּ כֹפֶר לְנוֹס אֶל־עִיר מִקְלָטוֹ לָשׁוּב לְשֵׁבֶת בְּאֶרֶץ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן: 33 וְלֹא־תִחַנְּפוּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם בָּהּ כִּי הֵדֵם הוּא יִחַנְּף אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא־יִכְפֹּר לְדָם אֲשֶׁר שִׁפְד־בָּהּ כִּי־אֵם בְּדָם שִׁפְכוּ: 34 וְלֹא תִטְמֵא אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתֶּם יוֹשְׁבִים בָּהּ אֲשֶׁר אֲנִי שׁוֹכֵן בְּתוֹכָהּ כִּי אֲנִי יְהוָה שׁוֹכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

◆ שביעי 36:1 ויקרבו ראשי האבות למשפחת בני גלעד בן מכיר בן מנשה ממשפחת בני יוסף וידברו לפני משה ולבני הנשאים ראשי אבות לבני ישראל: 2 ויאמרו את אדני צנה יהוה לתת את הארץ בגורל לבני ישראל ואדני צנה ביהוה לתת את הנחלת צלפקד אחינו לבנתיו: 3 והיו לאחד מבני שבטי בני ישראל לנשים ונגרעה נחלתן מנחלת אבותינו ונוסף על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומגרל נחלתנו יגרע:

— RASHI —

"לנוס" על מן שנס כפר. וקורחו "נוס", כלומר מכרז. ואם תאמר "לנוס" — לברז, ותפרשהו: לא תקחו כפר למי שיש לו לברז, לפטרו מן הגלות, לא ידעתי היאך יאמר: "לשוב לשבת בארץ"; הרי עדן לא נס, ומיהיכן ישוב? 33 ולא תחניפו. ולא תרשיעו, כתרגומו: "ולא תחייבון": 34 אשר אני שוכן בתוכה. שלא תשכינו אותי בטמאתה: כי אני ה' שוכן בתוך בני ישראל. אף בזמן שהם טמאים, שכינה שרונה ביניהם: 3 ונוסף על נחלת המטה. שהרי בנה יורשה, והבן מתייחס על שבט אביו:

30 כל מפה נפש וגו'. הבא להרגו על שהפך את הנפש: לפי עדים ירצח. שיעידו שבמוזד ובהתרעה הרגו: 31 ולא תקחו כפר. לא יפטר במקומו: 32 ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו. למי שנס אל עיר מקלטו, שהרג בשוגג, אינו נפטר מגלות במקומו לתן כפר לשוב לשבת בארץ בטרם ימות הכהן: לנוס. כמו לנס, כמו: "שובי מלחמה"²⁵ — ששבו מן המלחמה. וכן "נוגי ממועד"²⁶, וכן "כי מלים היו"²⁷. כאשר תאמר "שוב" על מי ששב כפר, ו"מול" על מי שמל כפר, בן תאמר

25. מיכה ב, ח. 26. צפניה ג, יח. 27. יהושע ה, ח.

30 Although the victim's close relatives are allowed (and required) to kill the murderer if he leaves the city of refuge, and no further trial is necessary, this is not the case with an intentional murder: **Whoever**, as a blood avenger, wants to **kill a person** for having intentionally killed his close relative, **shall** be allowed to **slay the murderer only on the testimony of** at least two **witnesses** that the accused was warned and acted intentionally. **A single witness may not testify against a person so that he should die.**

31 **You shall not accept monetary ransom for the life of a murderer who** has killed inadvertently and **is guilty of death** if found outside the city of refuge by the blood avenger, **for he must be put to death.**

32 Similarly, **you shall not accept ransom for one who has** killed inadvertently and **fled to his city of refuge, to allow him to return to live freely in the land before the high priest has died.**

33 **You must not**, by trying to circumvent these laws, **corrupt the land in which you live, for the blood of the murdered corrupts the land, and the blood that is shed in the land through murder cannot be atoned for except through the blood of the one who shed it** or the death of the high priest, as stated previously.

34 **You must not defile the land where you reside, in which I dwell**, for this will cause *Me* to dwell in defilement, inasmuch as **I am GOD, who continues to dwell among the Israelites** even if they are defiled."

The Laws of Inheritance, continued

◆ *Seventh Reading* 36:1 **The paternal heads of the family of the sons of Gilead the son of Machir the son of Manasseh, one of the families of the sons of Joseph, approached and spoke before Moses and before the princes, the paternal heads of the Israelites**, when they were all assembled for study. They asked Moses about the law and addressed the princes as litigants.⁶⁴

2 **They said** through one of them who spoke for them all, **"GOD commanded my lord to give the land as an inheritance through lot to the Israelites, and my lord was commanded by GOD to give the inheritance of Tzelofechad our brother to his daughters.**"⁶⁵

3 **Now, if they marry a member of another tribe of the Israelites, their inheritance will be taken away from the inheritance of our fathers, and it will be added to the inheritance of the tribe into which they marry**, for their sons will inherit them, and they will be part of their fathers' tribes. **Thus, their inheritance will be taken away from the lot of our inheritance.**

⁶⁴. *Likutei Sichot*, vol. 23, p. 182, note 7. ⁶⁵. Above, 27:7.

— ONKELOS —

4 ואם יהי יובלא לבני ישראל ותתוסף אחסנתהון על אחסנת שבטא די יהונן להון ומאחסנת שבטא דאבהתנא יתמנע אחסנתהון: 5 ופקיד משה ית בני ישראל על מימרא די למימר אות שבטא דבני יוסף ממללין: 6 דין פתגמא די פקיד יי לבנת צלפחד למימר לדתקון בעיניהון יהון לנשין ברם לזרעית שבטא דאבוהן יהון לנשין: 7 ולא תסחר אחסנא לבני ישראל משבטא לשבטא ארי גבר באחסנת שבטא דאבהתוהי ידבקון בני ישראל: 8 וכל ברמא ירתת אחסנא משבטא דבני ישראל לחד מזרעית שבטא דאבוהא תהי לאנתו בדיל דיירתון בני ישראל גבר אחסנת אבהתוהי: 9 ולא תסחר אחסנא משבטא לשבטא אחרנא ארי גבר באחסנתה ידבקון שבטא דבני ישראל: 10 כמא די פקיד יי ית משה כן עבדו בנת צלפחד: 11 והנאה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנת צלפחד לבני אחי אבוהן לנשין: 12 מזרעית בני מנשה בר יוסף הנאה לנשין והות אחסנתהון על שבט זרעית אבוהן: 13 אלן פקודיא ודיניא די פקיד יי בידיא דמשה לות בני ישראל במישריא דמואב על ירדא דירחו:

4 ואם יהיה היבל לבני ישראל ונוספה נחלתן על נחלת המטה אשר תהיינה להם ומנחלת מטה אבותינו יגרע נחלתן: 5 ויצו משה את בני ישראל על פי יהוה לאמר בן מטה בני יוסף דברים: 6 זה הדבר אשר צוה יהוה לבנות צלפחד לאמר לטוב בעיניהם תהיינה לנשים אך למשפחת מטה אביהם תהיינה לנשים: 7 ולא תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבותיו ידבקו בני ישראל: 8 וכל בית ירשת נחלה ממשות בני ישראל לאחד ממשפחת מטה אביה תהיה לאשה למען יירשו בני ישראל איש נחלת אבותיו: 9 ולא תסב נחלה ממטה למטה אחר כיאיש בנחלתו ידבקו משות בני ישראל: 10 כאשר צוה יהוה את משה בן עשו בנות צלפחד:

◆ מפטיר 11 ותהיינה מחלה תרצה וחגלה ומלכה ונעה בנות צלפחד לבני דדיהן לנשים: 12 ממשפחת בני מנשה בן יוסף היו לנשים ותהי נחלתן על מטה משפחת אביהן: 13 אלה המצוות והמשפטים אשר צוה יהוה ביד משה אל בני ישראל בערבת מואב על ירדן ירחו:

קליב פטוקים. מחלה חולה סימן.

סכום פטוקי דספר במדבר אירפח. אפריח סימן. וחציו והיה האיש אשר אבחר ב"ו מטה"ו יפריח. ופרשיותיו י. ה' בד"ד ינחנו סימן. וסדריו ל"ב. ל"ב טהור ברא לי אלהים סימן. ופרקיו ל"ו. ל"ו חכמו ישכילו זאת סימן. מנין הפתוחות צ"ב והסתומות ס"ו. סך הכל קנ"ח פרשיות. אני חלקך ונחלתך סימן.

— RASHI —

שלא היה בן לאביה: 11 מחלה תרצה וגו'. כאן מנאן לפי גדלתן זו מוז בשנים, ונשאו כסדר תולדותן. ובכל המקרא מנאן לפי חכמתן. ומגיד, ששקולות זו כזו: חסלת פרשת מסעי

4 ואם יהיה היבל. מכאן היה רבי יהודה אומר²⁸: עתיד היובל שיפסק: ואם יהיה היבל. כלומר, אין זו מכירה שחוזרת ביובל, שהירשה אינה חוזרת, ואפלו אם יהיה היובל, לא תחזור הנחלה לשבטו, ונמצא שנוספה על נחלת המטה אשר תהיינה להם: 8 וכל בית ירשת נחלה.

28. תורת כהנים ויקרא ג, א.

4 Even if the Israelites will observe a Jubilee year after they die⁶⁶—in which land returns to its original owner—their inheritance will still remain in their sons' possession and be added to the inheritance of the tribe into which they marry, for only sold land returns to its original owner in the Jubilee year, not inherited land. And in any case, the Jubilee is observed only when the majority of the Jewish people are living in the Land of Israel,⁶⁷ and this may not always be the case. Thus, their inheritance will be taken away from the inheritance of our fathers' tribe."

5 Moses commanded the Israelites according to the word of God, saying, "The tribe of Joseph's descendants speak justly.

6 This is the word that God has commanded regarding Tzelofechad's daughters: Let them marry whomever they please, but they shall marry only someone from the family of their father's tribe.

7 Thus, the inheritance of the Israelites will not be transferred from tribe to tribe, for each person from the Israelites will remain attached to the inheritance of his fathers' tribe. (The only exception to this is the fact that Joshua and Caleb's children were given the land inheritances of the other spies' children.⁶⁸)

8 Every daughter from the tribes of the Israelites who inherits property because her father had no sons must marry a member of a family of her father's tribe, so every Israelite shall inherit the property of his forefathers

9 and no inheritance will be transferred from one tribe to another tribe, for each person of the tribes of the Israelites shall remain attached to his own inheritance."

10 Tzelofechad's daughters did as God had commanded Moses.

◆ *Maftir* 11 Machlah, Tirtzah, Choglah, Milkah, and Noah—in this order, the order of their birth—married their cousins.

12 They married into the families of the sons of Manasseh the son of Joseph, and their inheritance remained with the tribe of their father's family.⁶⁹

13 These are the commandments and the ordinances that God commanded the Israelites through Moses in the plains of Moab, by the Jordan, opposite Jericho.

The *Haftarah* for the Second Sabbath of the Three Weeks may be found on p. 256.

66. Leviticus 25:8-13. 67. *Mishneh Torah, Shemithah v'Yovel* 10:8, from Leviticus 25:10. 68. See above, 14:38 and on 26:55. *Likutei Sichot*, vol. 8, p. 175, note 28. 69. Their husbands were apparently not from the clans of Machir or Gilead, who received inheritances on the east side of the Jordan. See above, on 32:33, Joshua 17:4, and *Likutei Sichot*, vol. 33, p. 189, note 45.

Dedicated in honor of our children

**Nathan, Yitzchok,
Moshe Lev,
and Gilana**

*May you continue to grow in the ways
of our holy Torah*

Yuri and Deana Pikover

